

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Moșincat
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cărbune
Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889

ISSN-L 2734 -6889

1

Dr. Ionel Novac, *Eminescu și Oradea*

Dr. Aurelian Popa, *Frumoasele Române pe versurile lui Eminescu cântata de un bihorean*

EMINESCU, interpretat de rapsodul bihorean Gheorghe Sărac

George Roca, *Eminescu, Poem*

Constantin Moșincat, *Eminescu, experiențe culturale*

Aurel Pentelescu, *În Pădurea Eminescu*

Statuia lui Eminescu de la Iași

Sculptorul **Ion Schmidt Faur**,; Poetul, îmbrăcat „în mantia singurătății”, având o impozantă statură „luceferiană”, „nu putea crede a mai muri vreodată”! Cu unele detalii de execuție ale statuii din 1929, înălțimea statuii, de 3,35 metri și a pedestalului, de 5,2 metri. Orest Tafrali a solicitat modificarea soclului prin adăugarea, de o parte și de alta, a două scaune la picioarele Poetului, pe care urmau „să ia loc”, pe cel din stânga, **figura alegorică a Poeziei sau Iubirii**, întruchipată de o *Femeie*, iar pe cel din dreapta, **figura alegorică a Filosofiei sau Înțelepciunii**, întruchipată de un *Bărbat*.

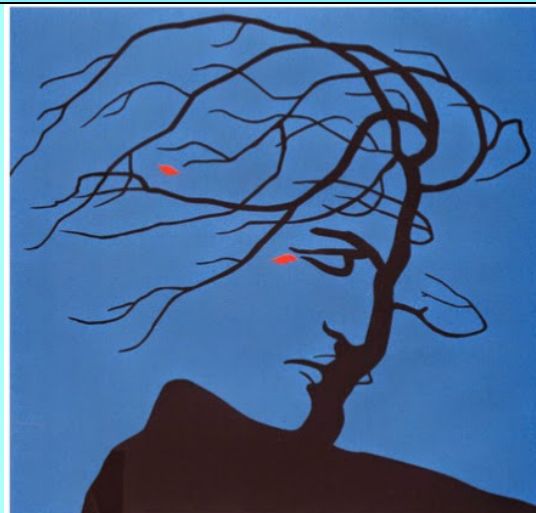
Soclul statuii a mai fost decorat și cu două **basoreliefuli** semnificative, unul cu o duioasă „scenă” din poemul „*Lucefărul*”, și altul, în spate, cu o strofă, din „*Doină*” a lui Eminescu, de la 5 iunie 1883, și semnătura gravată a sculptorului: *De-i suna din corn odată/ Ai s-aduni Moldova toată/ De-i suna de două ori/ Îți vin codrii-n ajutor (sterse, în 1946, fiind totuși vizibile și astăzi!)*

Pe soclul statuii 2 **inscripții**, **MIHAI EMINESCU 1850 - 1889**, iar în spatele soclului: *Ridicat din inițiativa Ateneului Popular Toma Cozma din Păcurari- Iași în anul 1929.*

Cetatea Cavalerilor - nr. 1(5)|2021 - Supliment: Eminescu -

„... am fost animat doar de
intenția să-mi exprim, prin
ceia ce-mi stă în puteri,
recunoștința și prețuirea față
de cel ce a fost și a rămas
pentru noi Eminescu...”

Aurel David

Personajul din *Rugăciunea unui dac*, se aseamăna până
la identificare cu Mihai Eminescu.

„gonit de toată lumea prin anii mei să trec
Pân'ce-oi simți că ochiu-mi de lacrimi e sec...”

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Moșincă
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cbo.
Editura Tipo MC, Oradea - 2020

2

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889

ISSN-L 2734 -6889

DE ZIUA CULTURII NAȚIONALE – 15 Ianuarie 2021

THE CULTURAL LEAGUE
FOR THE UNITY
OF RUMANIANS
ALL OVER THE WORLD

LA LIGUE CULTURELLE
POUR L'UNITÉ
DES ROUMAINS
DU MONDE ENTIER

LIGA CULTURAL
PARA LA UNIDAD
DE LOS RUMANOS
DE TODO EL MUNDO

LEGA CULTURALE PER
L'UNITÀ DEI RUMENI
IN TUTTO IL MONDO

ROMÂNIA
BUCUREȘTI
Str. PICTOR I. NEGULICI
Nr. 19 COD 011942

Tel/fax: 0040213164907
Mobil: 0040744336274
e.mail:
cristianxmasro@gmail.com

Aniversările marilor personalități și ale evenimentelor care au marcat drumul multimilenar, străbătut cu curaj, credință, osârdie și nenumărate sacrificii de neamul nostru, constituie o probă de trăinicie și tărie, de voință întru păstrarea valorilor și trăsăturilor care au definit identitatea proprie a ființei noastre naționale. Printre acestea se înscrie de un deceniu, urmare a inițiativei devotate a unor cărturari luminați și patrioți, **ZIUA NAȚIONALĂ A CULTURII ROMÂNEȘTI** sărbătorită la început de fiecare an la 15 ianuarie, de ziua nașterii geniului spiritualității românești **Mihai Eminescu**.

Devenită **Ziua Culturii Naționale** prin legea adoptată de către Parlamentul României, la 7 decembrie 2010, ea trebuie să marcheze an de an afirmarea cu putere a solidarității românilor de pretutindeni, **limba și cultura română** constituind fundamentul legăturilor de suflet și credință între fiii și fiicele Neamului nostru.

Liga Culturală, înființată în toamna anului 1890 pentru apărarea drepturilor românilor la viață liberă, la unitate, dar și a memorandiștilor, reconstituită în zilele lui decembrie 1989 prin gândul și lucrarea unor oameni minunați, animați de aceleași sentimente și de datorie față de Țară și Neam, în frunte cu regretatul profesor Dr Victor Crăciun, a construit alături și împreună cu Biserica și Academia Română, cu alte instituții de prestigiu, cu organizații și asociații românești, un reper de referință și un pod de strânse legături și de îndemnuri pentru toți cei care simțim românește.

Iată motivul argumentat pentru care, în pragul acestei alose aniversări, am ținut să reamintim rolul deosebit jucat de Liga Culturală în înscrierea acestei ZILE în calendarul Marilor Sărbători Naționale, organizația noastră fiind unul dintre inițiatorii Legii Nr. 238. Și cu această ocazie dorim să vă adresăm un călduros **Apel la unitate și frățietate** pentru ca împreună să avem **puterea** necesară de a depăși încercările de acum, propriile noastre slăbiciuni și egoisme, pentru a ne întări încrederea în noi și în **viitorul Țării și al Neamului românesc**.

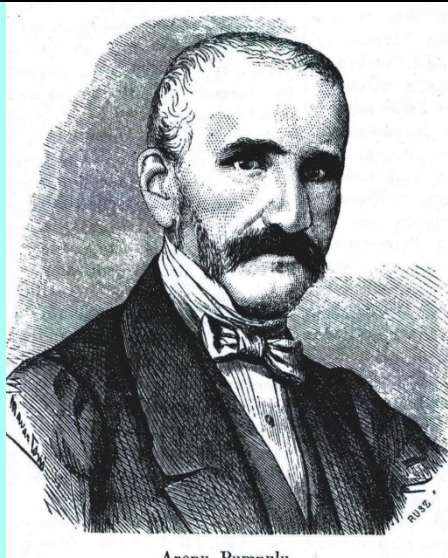
Președinte Executiv,
Amb. Prof. univ. Dr DUMITRU PREDA,

14 ianuarie 2021, București

Eminescu la Alba Iulia. Ascultându-i pe Șaguna și pe Cipariu

Prof. univ. Dr. Mircea POPA¹

3

Aron Pumnul.
Portrete din revista „Familia

Timoteiu Cipariu.

Dorința lui Eminescu de a cunoaște toate ținuturile românești, de a lua contact cu oamenii și producțiile lor artistice a făcut din tânărul poet, aflat încă pe băncile școlilor, un adevărat pelerin. După moartea profesorului său iubit Aron Pumnul, el s-a simțit străin și a găsit că este inutil să mai rămână la Cernăuți. S-a preocupat să scoată broșura de poezii intitulată *Lăcrimiorele foștilor elevi*, în care el și alți ascultători ai profesorului ardelean i-au adus un ultim omagiu, apoi cuprins parcă de promisiunea ce a făcut-o profesorului său de a ajunge la Mica Romă, de acolo de unde a plecat profesorul său, s-a îndreptat spre Blaj.

A plecat pe jos prin pasul de la Vatra Dornei sau prin cel de la Bicaz, până când a găsit într-o căruță care ducea câțiva elevi spre Blaj, câțiva colegi care l-au invitat să-i însoțească. Ajungând pe dealul de deasupra orașelului, deal numit Hulă, tânărul Eminescu nu s-a putut stăpâni să nu salute cu ardoare întinderea de case care îi stătea la picioare, exclamând: „Te salut Mică Romă!”, salut devenit celebru în lumea literară a vremii. La Blaj a stat toată luna iulie și august. În acest răstimp, în care a dat niște examene, dar n-a reușit să-l treacă pe acela de greacă, tânărul elev s-a împrietenit cu măgărarul Seminarului, pe care-l simpatiza pentru mulțimea de povești pe care le cunoștea și pe care i le povestea seară de seară celui însetat să cunoască cât mai profund tradițiile poporului din Ardeal. Vara petrecută la Blaj a fost pentru el o experiență nouă se scâldea în Chereteu și se hrănea cu „poame”, adică cu struguri și mere. Nu se gândea încă să plece, deoarece toți cei din jurul său vorbeau despre evenimentul cel mai de seamă al inteligenței românești, și anume: sesiunea anuală a Asociațiunii care se ținea de data aceasta în apropiere, la Alba Iulia. Dacă va fi citit și niscaiva ziare din biblioteca Seminarului, va fi aflat, poate, ca la Alba Iulia urma să diserteze și canonicul profesor de la Blaj, Timotei

Cipariu, vicepreședinte al Astei, și tânărul, care-i citise **Elemente de poetică, metrică și versificațiune**, punându-și semnătura pe unul din aceste exemplare (Ion Buzași în cartea sa **Eminescu și Blajul**, București, Ed. Iriana, 1994, p. 28, susține chiar că aceasta i-ar fi servit ca bază pentru realizarea viziunii din *Epigonii*), și dorința de a-l asculta, pe el și pe alți fruntași ai neamului, i-a inoculat tot mai mult gândul de a merge și el la Alba Iulia.

Principalele reviste și ziare ale timpului voiau să atragă atenția asupra importantului eveniment ce avea să aibă loc peste puțin timp la Alba Iulia și să mobilizeze spiritele pentru marea întâlnire de spirit și cuget național. Într-adevăr, el a avut loc la sfârșitul lunii august 1866, mai precis, în zilele de 27 și 28 august, când o mare mulțime de oameni, atât din intelighenție, cât și din poporul de jos, s-a îndreptat cu mic cu mare spre fosta reședință de scaun a principilor Ardealului, spre a asista la marea sărbătoare națională. Evident că nici Mihai Eminescu, tânărul privatist de la Cernăuți, venit pentru moment să-și continue studiile la Blaj și, mai ales, dornic să cunoască de aproape viața românilor transilvăneni, nu putea rămâne deoparte. Așa că, ori a pornit pe jos, ori s-a aciuat pe lângă niște săteni care au pornit cu căruțele. În orice caz, la 15 august, după stil vechi, dimineața, el se afla amestecat printre cei dintâi români care au luat cu asalt orașul.

¹ Mircea Popa, profesor universitar, pentru lucrările „Mihai Eminescu - contextul receptării” și „Bibliografia adnotată Mihai Eminescu în Transilvania”, precum și pentru cele peste 28 de studii despre poet, i s-a decernat prin Decret prezidențial, publicat în Monitorul Oficial nr. 643 din 11 decembrie 2000, poziția 82, medalia comemorativă: „150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu”(n.red.)

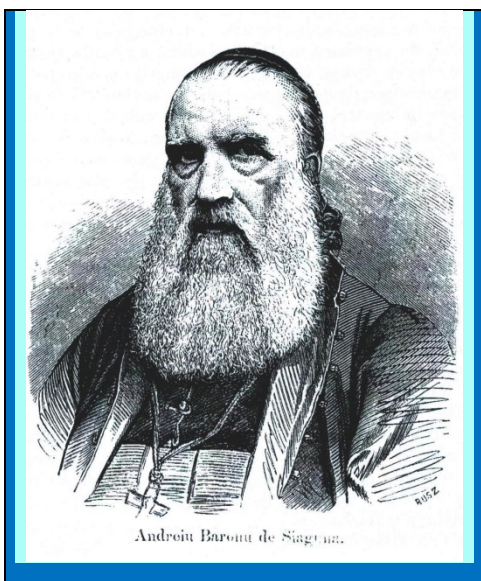
O corespondență din **Gazeta Transilvaniei** (nr. 66, 23 aug. – 4 sept.) ne relatează cum au decurs lucrurile în acea zi și în zilele următoare: Mai întâi ni se spune că „dimineața au avut slujbe în amândouă catedralele românești, unde mitropolii au invocat „ajutorul spiritului sfânt”. După amiaza, la orele 17 a avut loc o ședință preliminară a comitetului Asociațiunii, apoi mitropolii predicară la respectivele biserici, ținând cuvântări și hotărând ca deschiderea oficială să aibă loc a doua zi la orele 9. Seara, mulțimea a fost invitată să asculte concertul de vioară al Elisei Circa, pianistă apreciată, aflată pe atunci la studii la Viena, unde lua lecții cu celebrul profesor vienez Iosif Hellmesberger. Pianista se născuse la 7 iulie 1847 la Săcele, lângă Brașov, și luase lecții de pian de mică, după care trecu în 1854 la vioară, studiind la Sibiu, Brașov, iar apoi la Viena. Debutul în public avusese loc tot la o Adunare a Astei, și anume la cea de la Brașov, din 1862, când realmente a încântat publicul cu arcușul său fermecat. Acum, la Alba Iulia, ea s-a întrecut pe sine, după cum aflăm din ziarele vremii, căci după acest răsunător succes însuși regele României, Carol I, îi acorda o bursă de perfecționare în străinătate, pe care ea n-o folosește, căsătorindu-se la puțină vreme cu cunoscutul jurist Petre Pipoș, președintele Tribunalului din Făgăraș. A obținut o medalie la Montpellier pentru **Cântecul gintei latine** al lui Alecsandri.

Acest minunat concert la care a asistat Eminescu, credem că este cel dintâi din viața sa și nu e cel de pe care-l indica Zoe Dumitrescu-Bușulenga și Iosif Sava în cartea despre *Eminescu și muzica*, și unde cei doi autori trec sub tăcere această întâlnire a poetului cu muzica clasică. Un martor ocular al evenimentului ține să comunice redactorului „**Gazetei Transilvaniei**” în zilele următoare (nr. 68 (31 aug./1 sept.), p. 1), „viile impresiuni ce au deprins asupra-mi aspectul și decursul Adunării Asociațiunii din acest an”, stăruind, înainte de toate, asupra numerosului public întâlnit acolo și apoi asupra minunatului concert la care a asistat. Iată câteva din aceste impresii: „Îmi este încă în vie (în text – viuă) aducere aminte plăcerea ce am gustat îndată ce în 27 după amiază am intrat în cetate (nu în fortăreață), văzând mulțime de oameni, bătrâni și tineri, preoți și mireni, oficiali și economi, iară toți aceștia de pozițiuni mai înalte și mai de rând, adunați din diverse părți ale patriei, dar și de prin Ungaria, ori mai bine zicând din părțile anexe, care parte își congratulau revederea sănătoasă și în pace, parte se preumblau meditănd asupra momentuoșității afacerii care îi chema din depărtare la Alba Iulia.

A doua zi îl impresionează discursul mitropolitului Șaguna, dar și cel ținut de „omul poporului, D. Ioan Axente, (care) îmi insuflă speranțele dulci ale unui „venitoriu național secur, seriozitatea cu care începură a se face adunării relațiunile despre activitatea sa din decursul anului 1856/6” și „mă bucuram văzând că publicul român preste tot se interesează de literatura națională preste tot, ceea ce a documentat prin convenirea numeroasă la locul adunării; mă bucuram văzând zel de înaintare națională în una mulțime de bărbați români de pusețiune mai înaltă și mai de rând”. Disertațiile pregătite de către diferiți participanți pentru Adunarea de la Alba Iulia au fost destul de numeroase. S-a anunțat astfel Timotei Cipariu cu o disertație despre **unificarea ortografiei** (în iulie el fusese invitat la București pentru deschiderea solemnă a Societății Academice, dar el a motivat că nu poate participa, propunând amânarea ei până în septembrie căci, spunea el, n-ar putea participa atunci la Adunarea Astei de la Alba

Iulia (vezi **G. Bariț și contemporanii săi**, IV, p. 346); Ioan V. Rusu, și el profesor la Blaj, voia să diserteze despre **Datinile și moravurile romanilor antici**, Iosif Hodoș despre **Literatura italiană din secolul XIII până în zilele noastre**, Aron Densușianu anunțase o comunicare despre poezia populară română și despre elementul etimologic. Desigur că erau prea multe disertații pentru o singură zi și despre cuvântarea lui Șaguna au putut fi ascultate doar două dintre acestea, cea a lui T. Cipariu și cea a lui Iosif Hodoș, deoarece, după prânz, adunarea a ascultat referatele comisiilor, unele dintre ele prezentate de Const. Cumanu, T. Cipariu, dr. Bob și dr. Maior, făcându-se propuneri pentru ajutoare și stipendii, pentru membrii de onoare și chiar pentru tipărirea unei foi a Asociațiunii, în care să se dea la iveală toate rapoartele și disertațiile științifice din cadrul adunărilor generale.

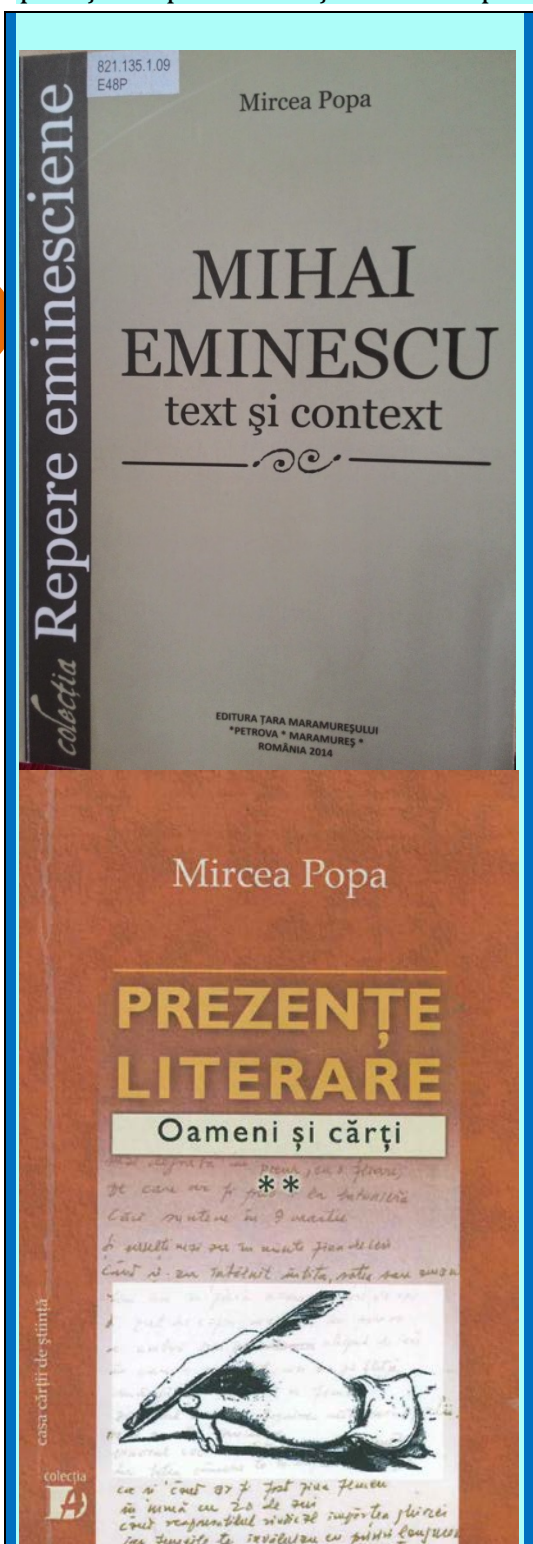
Nu știm dacă tânărul Eminescu a avut răbdare să asculte și aceste rapoarte, cam seci, de după amiaza, dar avem mărturii că a fost văzut ascultând cu sfințenie cuvântările de dimineața, între care aceea a lui Șaguna și a celor doi iluștri cărturari, Timotei Cipariu și Iosif Hodoș. Dintre acestea, credem că l-a impresionat în mod deosebit cea a mitropolitului Șaguna, deoarece ideile marelui mitropolit, exprimate aici, veneau în deplină consonanță cu acelea ale lui.

Ideile acestea șaguniene pe care le asculta tânărul Eminescu l-au influențat profund, multe dintre ele regăsindu-se în concepția sa despre stat și despre progresul social. A fost, credem, o binecuvântare faptul că tânărul Eminescu a putut lua seama la aceste povățuiri, pe care mai târziu le-a căutat în cărți, le-a aprofundat și sistematizat. Interesant e și faptul că Șaguna indica și izvorul care l-a îndemnat la aceste considerații, și anume o carte recentă a prof. Cabouye, care încearcă definirea conceptului de muncă, povățuind pe cei de față să nu se sperie de greutatea, să se dăruiască cu încredere muncii, căci numai

munca aduce muncitorului onoare și povățuire. La noi, muncitorul are încă nevoie de povățuire, dar lauda pe acel lucrător „care știe să lucreze și să muncească după lumina minții sănătoase și regulate”, îndemnând și pe intelectuali să muncească „cu zel îndoit, să continue munca sa pentru înaintarea literaturii și limbii maicei sale”. În final, el se adresează locuitorilor orașului Belgrad (Alba Iulia), apreciind „amoarea și sacrificiul ce domniile lor le-au adus cauzei naționale”.

Leția de înaltă demnitate conținută de cuvântarea marelui mitropolit, l-a urmărit adânc prin ani pe gazetarul Eminescu. În scrierile sale politice găsim în mai multe rânduri raportări la mitropolitul Șaguna și la faptele sale. Alături de Slavici, el întreține multă vreme în societatea românească cultul marelui ierarh, vorbind despre el cu mult respect ori de câte ori a avut prilejul, numindu-l „politic de la creștet până-n tălpi” și omagiindu-l pentru poziția sa intransigentă și demnă față de oligarhicia maghiari, punând „ordine ministeriale ungurești **ad acta**, fără a le-nvrednici măcar de un răspuns, când dreptatea era de partea poporului său, „o susținea în contra a orice și a oricui”, în alt loc vorbea cu admirație de „politica modestă și sigură a neuitatului Șaguna”, semn că marele diriguitor religios al românilor ardeleni i-a lăsat o neștearsă amintire.

*„Cel mai mare păcat al oamenilor
e frica, spaima de-a privi în față și-a
recunoaște adevărul. El e crud, acest
adevăr, dar numai el folosește.”*

MIHAIL EMINESCU

Pentru acest ADEVĂR - unicul Adevăr revelat **Mihail Eminescu**, Poetul nepereche, filosoful, istoricul, jurnalistul, naționalistul creștin-ortodox și Profetul Neamului dacoromân a devenit LIBER, dar a fost omorât din înaltă poruncă regală.

Martiriul sângelui său curat și nobil l-a așezat însă deasupra muritorilor în ceata Dreptilor neamului unde sălășluiesc iubitorii de Frumos întru Adevărul-Hristos.

Hărăzit de Dumnezeu – Omul - **Iisus Hristos** și de Maica Domnului – **Fecioara Maria** să fie chemat și ales Profet al acestui Neam binecuvântat, **Mihail Eminescu** s-a întrupat deopotrivă creației naturale, spirituale și religioase, ca o stare serafică de veghe, de luptă, de apărare, de continuitate și dăinuire a admirabilei sale națiuni.

În **Simfonia creației creștin-ortodoxe dacoromâne**, mamele, geniile, profeții, artiștii, pedagogii, țărani, preoții, vlădicii, poeții, filosofii, teologii, arhitecții, istoricii, ctitorii, eroii, martirii, sfinții, **sunt note distincte**, dar **aceeași partitură sangvinică**, **aceeași gamă de caracter** și **aceiași refren al sufletului frumos**. Fiecare creând însă ceva propriu, ceva sublim și nemuritor pentru spiritualitatea național-universală. În Operele lor de referință a erudiției, se răsfrânge caracterul Națiunii creștin-

ortodoxe deopotrivă cu faima poporului, a Elitei spirituale, a Neamului, prin Eroi, Martiri, Mărturisitori, Cuvioși, Sfinți cărora cultura și civilizația lumii le datorează mult.

În țesătura pe care își brodează modelele: Eroii, Martirii și Sfinții urzesc trăsăturile definitorii, de esență pentru continuitatea și dăinuirea spiritual-religioasă a Neamului.

Mircea cel Bătrân sau cel Mare (1386-1418), fiul lui Radu I, a traversat istoria ca un Voievod valah neînfricat, ca un luptător creștin de excepție, imprimând un caracter unitar statului național, prin unirea deplină a tuturor teritoriilor peste care a domnit. Înveșmântat în înțelepciunea străbună prin atributele: **Bătrân** și **Mare**, s-a înfiat Patriei și Iubirii divine: „**Eu, cel în Hristos Dumnezeu, binecredinciosul și de Hristos iubitorul și singur stăpânitorul, Io Mircea, mare voievod și domn, din mila lui Dumnezeu și cu darul lui Dumnezeu, stăpânind și domnind peste toată țara Ungrovlahiei și părțile de peste munți și pe amândouă părțile peste toată Podunavia, încă și până la Marea cea Mare și stăpânitor al cetății Dârstorului**” [Durostorului]. (Documentul din anul 1409, prin formula care-i atesta scepstrul suveranității regale)

Uimit de admirație **Mihail Eminescu** l-a ales pe Marele Voievod ca model de virtute, curaj, credință, eroism, iubire de Patrie și de Dumnezeu, în poemul-capodoperă *Scrisoarea a III-a*, în care descrie genial catastrofala înfrângere a lui Baiazid I Yildirim, la Rovine și totodată teribila victorie valahă din Octombrie 1394: „*Și abia plecă bătrânul.../ Ce mai fremăt, ce mai zbucium!/ Codrul clocoti de zgomot și de arme și de bucium,/ Iar la poala lui cea verde mii de capete pletoase,/ Mii de coifuri lucitoare ies din umbra-ntunecoasă;/ Călăreții umplu câmpul și roiesc după un semn/ Și în caii lor sălbatici bat cu scările de lemn,/ Pe copite iau în fugă fața negrului pământ,/ Lănci scânteie lungi în soare, arcuri se întind în vânt,/ Și ca norii de aramă și ca ropotul de grindeni,/ Orizontu-ntunecându-l, vin săgeți de pretutindeni,/ Vâjâind ca vijelia și ca plesnetul de ploaie.../ Urlă câmpul și de tropot și de strigăt de bătaie.../ ...**Mircea însuși mână-n luptă vijelia-ngrozitoare**,/ Care vine, vine, vine calcă totul în picioare;/ Durduind soseau călării ca un zid înalt de sulți,/ Printre cetele păgâne trec rupându-și large uliți;/ Risipite se-mprăștie a dușmanilor șiraguri,/ Și gonind biruitoare tot veneau a țării steaguri/ Ca potop ce prăpădește, ca o mare turburată.*” (Mihail Eminescu, *Poezii*, Ed. Perpessicius, 1958, p. 113-114)

Opera de geniu și cea profetică sunt DAR și TAINĂ care le conferă valoare eternă!

Creatorii spiritului creștin trăiesc geniul poporului ortodox, care la rândul lui produce geniile, profeții, nu în mulțimile turmei sterile contemporane, bezmetice, ce dau suportul specific de vot de care au nevoie *aleșii*, pentru a se debarasa apoi de ele...

Așadar, prin iconomia divină se impune un raport de comuniune a reciprocității creatoare: **poporul** trebuie să aibă cultul geniilor, profețiilor lor – **geniile, profeții**, cultul poporului lor. Poporul, Națiunea, Neamul ortodox au atins slava serafică prin Fiii lor cei mai reprezentativi: creștinii – naționaliști, care au trăit și manifestat plenar sacralitatea **Tradiției**, ca mesaj apostolico-evangelic și ca revelație divină. „**Geniile sunt culmile, pe care le atinge naționalitatea: ei sunt adevărații educatori ai popoarelor.**” (A.C. Cuza, *Prefață* la Opere Complete, Colecția Opera Omnia, Ed. Librăria Românească, Iași, 1914)

Sfânta Tradiție, care a receptat, a integrat creator și a subordonat Tradiția populară, implică la rândul ei creație, înnoire, diversitatea, geniu, profetism, libertate.

Alături de Fecioare, Femei, Mame, Părinți, Poeți, Filosofi, Teologi, Pedagogi, Învățători, Profesori, Duhovnici, Călugări, Monahii, Cuvioși, Vlădici (nu ierarhi), Voievozi (nu lideri), Eroi, Martiri, Mărturisitori și Sfinți, Geniile, Profeții, Artiștii, Militarii, Medicii, Arhitecții, Inginerii trăiesc plenar sentimentul românesc al ființei întrupat **Frumuseții** ca valoare **etică, estetică, epistemologică, morală, metafizică, religioasă, mistică, isihastă, liturgică, filocalică, sofianică, cosmică și divină**.

În tradiția pelasgă, protoromână lumea geto-dacă era așezată între **Frumusețe** (cosmos) și **Lumină** (lumen). Lumea dacoromână precreeștină a adăugat luminii naturale reflectată din Astrul ceresc, **Creștinismul ortodox** - lumina spirituală pogorâtă din **Frumusețea absolută** - **Iisus Hristos** - **Lumina lumii**. În centrul lumii Dumnezeu a așezat OMUL – ca și chip al Său, pentru a da sens lumii.

Frumusețea lumii se revelează Omului de valoare, ca valoare, ce reflectă natura relației ontologice dintre creatură și Creator. „*Frumusețea este o valoare perenă. Această valoare revelează un sens. Lumea*

este frumoasă, lumină, armonie, maiestate, ordine și bunătate tocmai pentru că nu este închisă în sine, suficientă sieși. Frumusețea ei este o relație cu sens. Frumusețea aceasta luminează pentru oameni o existență mai presus de ea. Oamenii caută în lume un sens, dar îl găsesc dincolo de ea. Pentru că numai în raport cu Creatorul lumii se revelează sensul deplin al omului, Dumnezeu este Creatorul sensului.” (Prof. Univ. Dr. Mihail Diaconescu, *Prelegeri de Estetica Ortodoxiei*. Vol. I, Teologie și estetică. Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Ed. Doxologia, Iași, 2009, p. 274)

Frumusețea și Lumina trăiesc în Frumusețea absolută și Lumina Dumnezeirii!

Frumusețea și Lumina se pogoară peste lume dându-i demnitate și sens!

Ele sunt după mărturia filosofului Lucian Blaga, „*Transcendentul care coboară*”.

Frumusețea și Lumina întrupate omului creator îi călăuzesc Calea mesianică! „*Viața în Ortodoxie este o călătorie. O călătorie din această lume căzută, cum mărturisește profesorul Nemoianu, spre Împărăția veșnică. Fiind o călătorie, în mod necesar, trebuie urmată o „Cale” și nu întâmplător, repet, viața creștină, din bun început, a fost numită „Cale”... Iar, fiind o călătorie și urmând o „cale”, aceasta nu poate fi împlinită decât în Hristos și cu Harul Lui.*” (Alexandru Nemoianu, *Nașterea Mântuitorului și Calea Românească*, Ajunul Crăciunului 2020, istoric, USA)

Bunul Dumnezeu, când așează un neam în Vatra dăinuirii sale, îl așează în funcție de caracterul lui firesc, suprafiresc, de virtuțile sale, de chemarea sa, credința sa, alegerea sa, creația sa, jertfa sa, crucea sa, iubirea sa, frumusețea sa, lumina sa, calea sa, de sinergismul lui permanent cu Atotcreatorul și Proniatorul său. Dintru început Neamul proto-dacoromân a mers pe **Calea** sa, după legile divine care se potriveau cu ființa, firea, persoana și caracterul lui. Când însă a renunțat să mai meargă pe **Calea sacră**, după Voia lui Dumnezeu, ființa poporului s-a alterat în amestecul cu eresuri, erezii, atitudinea lui s-a frânt, personalitatea lui s-a înfrânt.

Profetic Mihail Eminescu avertizează în timp și peste timp: „**...legile unui popor, drepturile sale, nu pot purcede decât din el însuși..., astfel încât explicarea ori aplicarea drepturilor prin lege să nu contrazică spiritul acestora.**” (*Timpul*, 29 iulie 1881, în *Opere*, vol. XII, p. 226)

Imixtiunea în Tradiția sacră, firească, ancestrală din care purced drepturile nației, poporului l-a revoltat pe marele filosof creștin, vizionar politic. „*Peste noapte și prin surprindere*”(1), (ceea ce se întâmplă astăzi cu viteza *iluminațiilor*), „**am admis legiuiri străine**” (2), „*legi străine în toată puterea cuvântului, care substituie, pretutindena și pururea, în locul noțiunilor nație, țară, român, noțiunea om, cetățean al universului, fie din Berber, Nigritania, China sau Galiția*” (3)... „**Ei, bine, nu le-au admis pentru român, cu interesele căruia nu se potriveau, ci pentru elementele economice cu care se potriveau și care știu a se folosi de dânsle.**”(4) (1. *Timpul*, 14 august 1882, în *Opere*, vol. XIII, p. 168; 2. *Timpul*, 13 decembrie 1877, în *Opere*, vol. X, Ed. cit., București, 1989, p. 20; 3. *Timpul*, 27 mai 1879, în *Opere*, vol. X, p. 259; 4. *Timpul*, 13 decembrie 1877, în *Opere*, vol. X, p. 20)

Aceste lucruri, fapte, sisteme, directive, protocoale, care se petrec sub jugul comunității europene, aplicate în mod expres României pseudo-democrate, nu este o convertire, culturală, științifică, economică, ci este pur și simplu o **pervertire** a noțiunii de patrie, neam, tradiție, har, constituție, stat, drept, dreptate, morală, spiritualitate, naționalism, creștinism, creație, demnitate, libertate, adevăr, iubire. „**Astfel, statul român nu mai este un produs al geniului rasei române, ci un text franțuzesc (masonic) aplicat asupra unui popor ce nu-l înțelege și nu-l va înțelege niciodată.**” (5) (*Timpul*, 14 august 1882, în *Opere*, vol. XIII, p. 168)

Politica liberală, creată printr-o constituție liberală de tip masonic s-a promulgat și a rămas constantă și fidelă secular prin deviza: **să dăm totul străinilor și nouă, turmei de alegători manipulate, promisiuni, iar poporului sărac cea mai rămas!** „*Ceea ce nu înțeleg unii politicieni este că delegarea puterii de la popor este o misiune și că această misiune este să fie purtătorii glasului poporului. Glasul poporului român, în istoria lui și în acest moment este un glas creștin-ortodox.*” (Acad. Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române, *Delegarea puterii de la popor este misiunea Glasului Poporului Român*. <https://www.art-emis.ro/acad.-ioan-aurel-pop-președintele-academiei-române>)

Majoritatea politrucilor neoliberali de azi – condotierii demagogi, aidoma celor de ieri sau mai de demult, nu au conștiința „*misiunii Glasului Poporului Român*”, pentru că ei **nu au conștiință** și ne-având conștiință, **nu au vocație**, iar ne-având vocație sunt antiromâni și anticreștini. Ei **au doar manipulare, dezinformare, denigrare, profanare, uzurpare, mondializare**, adică, **interes, afacere, profit, triplu câștig politic, social, economic**, prin **vasalitatea, servilismul și slugărnicia pentru Oculta protectoare**, risipind cu mărinimie economia cifrelor votului pe țară, ce le asigură fără un prea mare efort dobândirea reprezentativității geo-politice, pentru huzurul dulce, cald, pompos, bine remunerat, de după mandate și chiar ereditar... „*Un sistem reprezentativ, întins ca o rețea asupra întregii țări, influențat însă, întotdeauna, în mod absolut, de guvernul central, liberal și-a format în fiecare partitică organele sale, sub formă de consilii județene, consilii comunale, consilii de instrucțiune, consilii de sus și de jos, care nici nu știu ce să consilieze, nici nu au ce reprezenta (nici nu reprezintă n.n.) decât pe persoanele din care sunt compuse*”. (6) (În ele, „*toate numirile în funcțiuni nu se fac după merit, ci după cum ordonă deputații – parlamentarii n.n. -, care, la rândul lor, atârnă de comitetele de politicieni de profesie, formate în fiecare centru de județ. Aceste comitete își împart toate în familie. Ele creează, din banii județelor, burse pentru copiii „patrioților” trimiși în străinătate să numere pietrele de pe bulevarde, ele decid a se face drumuri județene pe unde „patrioții” au câte un petec de moșie, încât toată munca publică, fie sub formă de contribuție, fie sub cea de prestațiune, se scurge, direct ori indirect, în buzunarul unui <<patriot>>*”. (Timpul, 20-21 aprilie 1881, în *Opere*, vol. XII, p. 14). Astfel, teoria liberală: „*prin noi înșine!*”, devenită teorie de stat liberal, a călcat în picioare teoria de *om și om*, prefăcând „**țara moștenită, apărută cu vărsare de sânge și cu privațiuni, într-o mlaștină pentru scurgerea elementelor nesănătoase din alte țări – introducând într-un stat eminent național un sistem de instituții cosmopolite.**”(7) (Timpul, 27 mai 1879, în *Opere*, vol. X, p. 259)

Urmarea aplicării teoriei liberale <<*prin noi înșine!*>>, alaltăieri, ieri și azi, juxtapune fidel **starea nestării lor neoliberale** de a „*avea de-acum înainte dominația banului internațional, o domnie străină, impusă de străini; libertatea de muncă și tranzacțiuni; teoria de luptă pe picior în aparență egal, în realitate inegal. Și în această luptă, nu învinge cine-i tare, nobil sau eroic; învinge cel pentru care orice mijloc de câștig e bun, cel fără scrupul față de concetățenii săi, cel pentru care orice apărare a muncii e o piedică pe care va tinde a o răsturna, pe cale legiuită sau pe cale piezișă.*” (8) (Timpul, 20 februarie 1879, în *Opere*, vol. X, p. 191-192)

Ropotul atitudinii autoritare, academice, de apostolat a prof. univ. dr. **Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române**, pornit în iureș peste Țară, trece de la trap la galop, spre a fi auzit de Glasul Poporului Român - *Vox populi vox Dei!*, al cărui Fiu demn este. „*Avem politicieni care nu s-au maturizat politic, dar avem și politicieni – ceea ce e foarte grav – care nu-și înțeleg menirea. Și atunci, cum să câștige acești politicieni români încrederea poporului român care e un popor creștin? Creștinismul ne poate apăra identitatea noastră ca popor român, dar și identitatea Europei așa cum au cunoscut-o înaintașii noștri și cum am vrea – și nu numai cum am vrea – e imperativ necesar să ducem și noi mai departe – dacă vrem să mai fie Europă.*”

Aleșii nematurizați politic sunt cei quasi școliți, cei cu studii neterminate încă, cei cu diplome solicitate și primite, cei ce improvizează, cei ce șantajează, cei ce guvernează..., iar mulțimea celor – „*care nu-și înțeleg menirea*” – sunt categoria indivizilor, a autonomilor, a suficienților sieși, a câți-lor, a câtimilor câtorva mandate...

Menirea este o vocație a Firii, o metafizică a existenței, o mistică a Ființei create ce se înalță de pe orizontala existenței imanente spre verticala ființialității, înspre transcendent, întru mântuire, întru Neam, întru Hristos!

Menirea presupune să ai Patrie, Neam, Dumnezeu, Datini, Obiceiuri, Tradiție, Cult, Liturghie, Cultură, Școală, Artă, Știință, Cultul Moșilor și Strămoșilor, Creație, Demnitate, Libertate, Adevăr, Iubire, Memorie, Mărturisire, Veșnicie.

Dacă nu ai Limbă, nu ai Patrie! Dacă nu ai Cuvânt, nu ai Dumnezeu! Dacă nu ai Spirit nu ai Liturghie! Dacă nu ai Grăire între Cer și Pământ, nu ai MENIRE!

Cum să ai **menire**, când nu ai rădăcini, nu ai tulpină, nu ai ramuri, nu ai frunze, nu ai muguri, nu ai flori, nu ai corolă, nu ai roade, nu ai chemare, nu ai alegere, nu ai decât votul manipulat care se așterne ca un pseudo reazim în vântul timpului lor...

Starea nestării neoliberale deposează posesiunea privată a țaranului, a micului întreprinzător, a românului mereu încercat, mereu obidit, mereu defăimat în general, pentru beneficiul cetățeanului politic, a cetățeanului străin, ocult, prin politicile economice nesănătoase și nefirești pentru poporul creștin ortodox, instaurând MITA ca apanaj al puterii lor libertine. „Mita e-n stare să pătrundă orișunde în țara aceasta, pentru mită capetele cele mai de sus ale administrației vând sângele și averea unei generații”.(9) ... „Oameni care au comis crime grave rămân somități, se plimbă pe strade, ocupă funcțiuni înalte, în loc de a-și petrece viața la pușcărie.”(10) ... „Ne mulțumim dacă **actele guvernanților de azi nu sunt de-a dreptul de înaltă trădare**, abstracție făcând de toate celelalte defecte ale lor, precum **mărginirea intelectuală, slăbiciunea de caracter, lipsa unui adevărat și autentic sentiment patriotic.**”(11)... „Trădătorii devin oameni mari și respectați, bârfitorii de cafenele – literatori, ignoranții și proștii – administratori ai statului român.”(12)... „Justiția subordonată politicii, a devenit o ficțiune și nu mai există nici o garanție pentru cele mai prețioase interese ale societății.” (13) (9. *Timpul*, 18 aprilie 1879, în *Opere*, vol. X, p. 223; 10. *Timpul*, 3 mai 1879, în *Opere*, vol. X, p. 229; 11. *Timpul*, 8 august 1880, în *Opere*, vol. XI, p. 291; 12. *Timpul*, 27 ianuarie 1882, în *Opere*, vol. XIII, p. 43; 13. *Timpul*, 15 mai 1879, în *Opere*, vol. X, p. 234)

Starea nestării neoliberale guvernează și administrează țara după bunul plac, după modelul moșiei lui Tipătescu, creând prefecti și subprefecti, secretari și subsecretari de stat. Ei, clica de lefegii, slugoi stricați ori condamnați prin sentințe penale sunt protejării aleșilor, în numele și sub protecția cărora mulg țara, o spoliază de la un capăt la altul, o jupoaie de jos în mai jos, o înfometează, o îmbolnăvesc, o aruncă în haos și mizerie, provocând și întetind războiul românilor contra Românilor.

Jurnalistul profetic ne ajută cu un exemplu dintr-o multitudine de astfel de cazuri: „Un om e implicat într-o mare afacere pe cât se pare de scandaloasă, cum a fost afacerea Strussberg (sau afacerea cu casele a edilului de Sibiu n.a.), cu care se denunță – care este dată în vileag n.n. – Acest om este menținut în funcție; dirijează [el] însuși cercetările făcute contra sa; partidul ține morțiș a-l reabilita, alegându-l în Senat (sau mai sus. n.a.). Aici el însuși denunță că există această scabroasă afacere, dar maturul corp trece la ordinea zilei, lăsând să recază colțul vălului ce se ridicase.”(14) (*Timpul*, 10 decembrie 1880, în *Opere*, vol. XI, p. 439)

Starea nestării neoliberale nu promovează un partid de principii, ci unul **de interese libertino-personale**, care „păstrând numai coaja legilor și goala aparență, calcă făgăduielile făcute nației în ajunul alegerilor, fac tocmai contrariul de ceea ce au promis mandanților lor și trec, totuși, drept reprezentanți ai voinței legale și sincere a țării.” (15) „Cât despre aluatul protoplasmatic care formează, la noi un **stat în stat**, așezat asupra instituțiilor și a poporului avem puține de adaos (de adăugat n.n.). Trăind din politică și prin politică, și neavând nici un alt soi de resurse materiale sau de puțință de a-și câștiga existența, **el e capabil de-a falsifica totul și liste electorale, și alegeri, și forme parlamentare și idei economice, și știință și literatură** (și filosofia creștină, istorie, arhivistică și sărbători religioase n.a.).” (16) „**Acei ce conduc nu sunt decât străini, străini prin origine, prin moravuri, prin educație – interesele străinilor dar, și numai aceste interese, sunt dezideratul <<patrioticului guvern>>** (persoanelor aflate la cârma țării n.n.)”(17). (15. *Timpul*, 23 februarie 1880, în *Opere*, vol. XI, p. 38; 16. *Timpul*, 24 februarie 1880, în *Opere*, vol. XI, p. 31, 30; 17. *Timpul*, 17 ianuarie 1880, în *Opere*, vol. X, p. 390) Să luam aminte la profetismul lui Mihail Eminescu pentru a ne trăi-trezvi **CREDINȚA, CONȘTIINȚA, DEMNITATEA, MISIUNEA, VOCAȚIA, MENIREA!** „...Bădie Mihai/ Auzi-ne hai/ Și om ști de-acum/ Să-ți așternem drum/ Să-ți slujim de iesle/ Să suim pe creste./ Și vor pieri câți nu te-or înțelege/ Și vor via atâți câți ți-or urma/ Căci tu ni-ești pildă și ni-ești lege/ Pentru-nviere./ Pururea!” (Radu Mihai Crișan, Bădiei Mihail Eminescu, în *Eminescu Interzis-Gândirea Politică*, Criterion publishing, București-2008)

Deși în scurta și zbuciumata sa viață pașii l-au purtat prin aproape toată țara, până în prezent nicio urmă, scrisă sau nescrisă, nu stă mărturie trecerii Poetului Nepereche prin Oradea. Cu toate acestea, putem vorbi despre o legătură spirituală între Mihai Eminescu și municipiul de pe malul Crișului Repede, stabilită de nașul său literar, Iosif Vulcan, chiar dacă la debutul Poetului în revista „Familia” (1866), aceasta apărea la Pesta.

În primele decenii care au urmat morții lui Mihai Eminescu, din inițiativa unor entuziaști și fervenți admiratori ai acestuia, prin contribuție personală sau prin colecte publice, în multe localități din țară (Botoșani, Dumbrăveni, București, Galați, Iași, Sânnicolau Mare etc.) au fost ridicate o serie de statui impunătoare ale Poetului.

Din rândul acestora nu putea lipsi Oradea, astfel că la 11 iunie 1934, într-o atmosferă de mare sărbătoare, la care erau de față toată intelectualitatea orașului, elevi, studenți, muncitori etc., episcopul Roman Ciorogariu dezvește solemn bustul lui Mihai Eminescu. Acesta a fost amplasat în parcul de pe esplanada Crișului Repede, aproximativ vizavi de actuala redacție a revistei „Familia”.

În deschiderea manifestării, primarul de atunci al Oradiei, prof. univ. Tiberiu Moșoiu, afirma în fața unei mulțimi entuziaste care umpluse esplanada: *„De multă vreme Oradea trebuia să se cinstească, înălțând chipul lui Eminescu... Acest eveniment are o îndoită semnificație: biruința gândului românesc de pe aceste meleaguri și marea recunoștință ce o purtăm celui mai mare poet român. Ne dă, chipul lui Eminescu, încrederea și atitudinea pe care trebuie să o avem în orice moment. Trebuia să se înalțe lui Eminescu un*

Oradea- Bustul lui Mihai Eminescu

monument în Oradea deoarece aici și-a primit numele consacrat în istoria națională”.

Așezat în parcul cu același nume, bustul Poetului fusese realizat de către sculptorul Oscar Han și *„avea o înfățișare plină de măreție”*, așa cum afirma Gheorghe Bacaloglu într-o mențiune în revista orădeană „Cele trei Crișuri”. Manifestarea a fost grandioasă, cu invitați de marcă din toate zonele țării. Din partea Societății Scriitorilor Români a luat parte o delegație numeroasă, în frunte cu Ion Minulescu, Liviu Rebreanu, Pamfil Șeicaru, Ludovic Dauș, Eugeniu Speranția, Mircea Damian, George Bota, M.G. Samarineanu, George A. Petre, Octav Șuluțiu.

Luând cuvântul, în uralele celor prezenți, Ion Minulescu i-a salutat *„pe toți intelectualii din acest oraș, cu emoție și recunoștință pentru fapta frumoasă că i s-a făcut din bronz chipul lui Eminescu. Bustul lui Eminescu nu este numai o frumoasă podoabă pentru orașul acesta, ci el este o cumpănă de fântână, care arată cetățenilor că de aici se poate bea apă limpede, este o creastă de pădure verde, așezată la margine de câmpie, care arată că aici orice suflet se poate răcori. Bustul lui Eminescu mai este și un stindard care flutură peste aceste meleaguri, dând încredere urmașilor”.*

La rândul său, Liviu Rebreanu a adus un cald elogiu Poetului Național: *„Scriitorii români de azi și de totdeauna văd în Eminescu pe adevăratul reprezentant al scrisului românesc. Eminescu n-a fost decât poet și scriitor, care de pe urma scrisului său a trăit cum a putut, mai mult rău decât bine.*

N-a ajuns în țara sa, pe care a iubit-o atât de mult, că i-a înțeles toate palpitațiile, nici măcar ministru. Bunurile pământești nu i-au fost hărăzite... înainte lui și chiar după el, scriitorii și poeții, ca să fie priviți cu adevărat mari, au fost și oameni politici, au făcut sau au condus partide politice, s-au frământat...

Eminescu n-a făcut decât o singură politică, aceea a neamului românesc. În vreme ce alții se zbuciumau pentru scopuri mărunte și ticăloase, el a avut un singur ideal și idealul lui a rămas idealul tuturor”.

Prezența lui Eminescu la Oradea avea să fie, din păcate, efemeră: la începutul lunii septembrie 1940, la câteva zile după diktatul de la Viena, cete de extremiști maghiari au dat jos statuile românești din oraș, între care și pe cea a lui Eminescu. Au fost dărâmate atunci, rând pe rând, bustul regelui Ferdinand, statuia reginei Maria, bustul principelui Carol, statuia ecvestră a regelui Ferdinand, bustul lui Iosif Vulcan, bustul lui B. Șt. Delavrancea, statuia lui Carol al II-lea, bustul generalului Traian Moșoiu etc.

Ce s-a întâmplat în acele zile cumplite, nu se știe cu siguranță, cert este că bustul Poetului a dispărut fără urmă. Anumite persoane au afirmat că acesta ar fi fost distrus de furia dezlănțuită de extremiștii maghiari împotriva a tot ceea ce era românesc, altele au susținut că bustul ar fi fost aruncat în apele învolburate ale Crișului Repede, de unde a fost recuperat mult mai târziu.

Nu demult, în urma unor minuțioase cercetări, atrași de asemănarea izbitoare dintre cele două busturi, unii eminescologi au afirmat că acesta ar fi ajuns la Timișoara. Și acolo există un bust Eminescu, realizat tot de Oscar Han și amplasat în 1968, în scuarul cinematografului „Capitol”, la aniversarea a 100 de ani de la trecerea Poetului prin urbea de pe Bega.

Deși cursul istoriei a revenit pe făgașuri normale, a trebuit să treacă multă vreme până când

Actuala statuie a lui Mihai Eminescu la Oradea

Oradea avea să se mândrească cu o nouă statuie închinată Poetului Național. În 1973, sculptorul Ovidiu Maitec a câștigat un concurs având ca temă realizarea unei noi statui Eminescu la Oradea. Dar din cauza unor greutăți birocratice și financiare, amplasarea acesteia s-a realizat abia în 1990, cu prilejul reluării sărbătorilor revistei „Familia”, când, la 12 octombrie, în prezența unui numeros public, statuia lui Eminescu a fost dezvelită în zona centrală a orașului, pe malul Crișului Repede. Lucrare monumentală, având 3,80 m înălțime, statuia a fost amplasată pe un soclu înalt conceput de arhitectul Horea Goga, care a elaborat și planul

de ambientare. Pe soclu este așezată o placă din bronz, pe care este scris cu litere din metal fixate cu bolțuri „MIHAI EMINESCU 1850-1889”. Monumentul este așezat pe un piedestal din beton armat, placat cu marmură, din două trepte.

Zece ani mai târziu, la 12 octombrie 2000, pe fațada stradală a Muzeului memorial „Iosif Vulcan” a fost așezată o placă din marmură albă, inaugurată în prezența primarului municipiului de pe Crișul Repede și a Ambasadorului Indiei la București. Pe această placă sunt gravate următoarele: „*Omagiu marilor poeți MIHAI EMINESCU și GURUDEV RABINDRANATH TAGORE și însemn al prieteniei româno-indiene, această placă comemorativă a fost dezvelită de excelența sa dl. Rajiv Dogra, ambasadorul Indiei în România, și dl. Petru Filip, primarul Municipiului Oradea. 12 octombrie 2000*”.

Parcul Eminescu

Astăzi, numele Poetului Național este indisolubil legat de municipiul de pe Crișul Repede: pe lângă cele prezentate mai sus, o renumită unitate de învățământ, construită la 1872 și devenită colegiu național, l-a desemnat patron spiritual, în timp ce o stradă îi poartă numele.

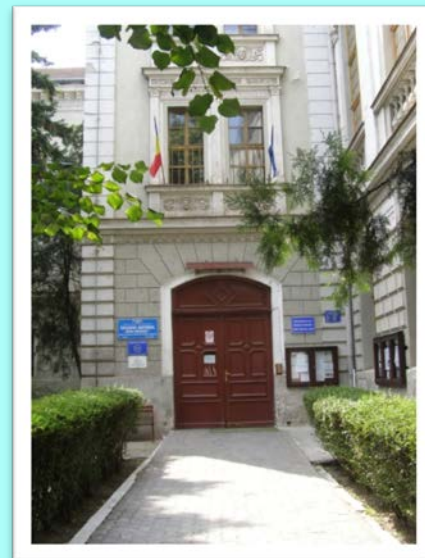
La începutul secolului trecut, autoritățile locale au amenajat două parcuri pe malul drept al Crișului Repede: primul, numit „Grădina Bunyitai”, este actualul parc „Ion C. Brătianu”. Al doilea a purtat în perioada dualistă numele de „Parcul Milenar”, iar în perioada interbelică s-a numit „Parcul Mihai Eminescu” (în prezent „Parcul Libertății”).

Până nu demult, cea mai renumită și frecventată librărie a orașului, situată în apropierea Teatrului de Stat (Teatrul „Regina Maria”), purta tot numele lui Mihai Eminescu. În prezent, localul adăpostește sediul unui lanț de farmacii...

Nu putem încheia fără a preciza că, an de an, ziua de naștere și cea de trecere în eternitate a Luceafărului poeziei românești sunt marcate prin ample manifestări culturale (simpozioane științifice,

concursuri literare, spectacole omagiale etc), organizate atât la statuia Poetului, cât și în majoritatea școlilor și instituțiilor culturale orădene.

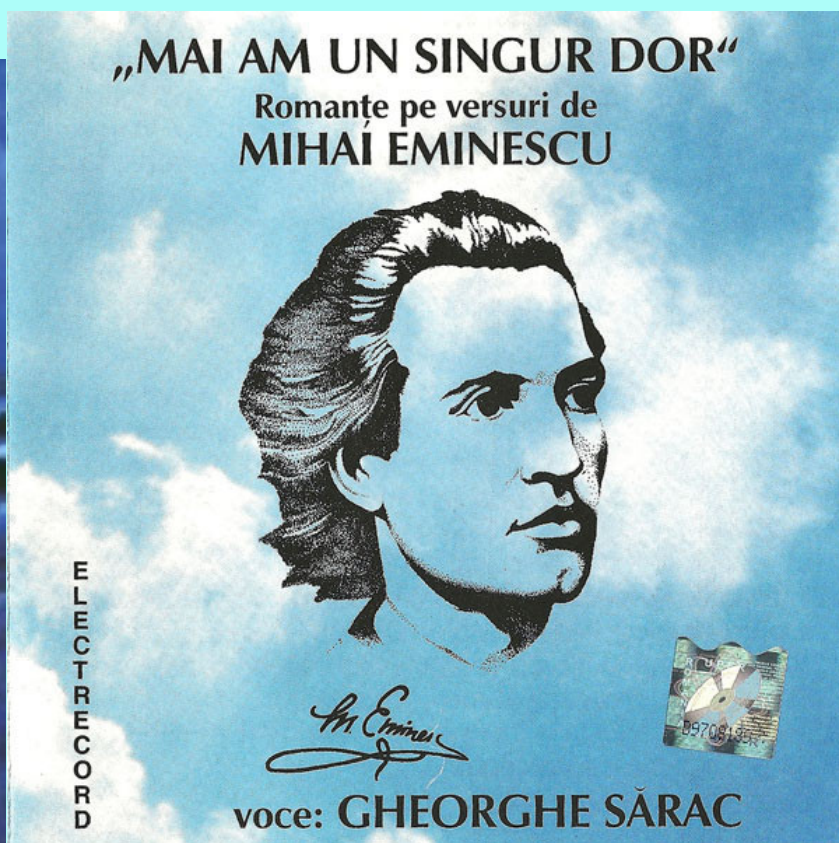
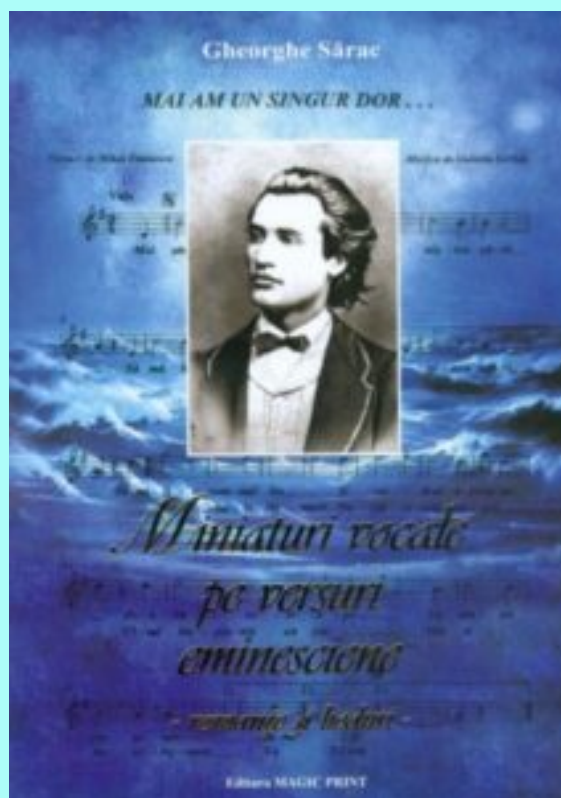
Este mult, este puțin pentru prezența lui Eminescu la Oradea? Cine știe... „Eminescu să ne judece”.

Colegiul Național „Mihai Eminescu” la începutul sec. XX (foto de epocă) și în prezent

Bibliografie

1. Liviu Borcea, Gheorghe Gorun - Istoria orașului Oradea, Ed. Cogito, Oradea, 1995
2. Teofil Bradea - Carte tristă și-ncălciță, Ed. Piatra Seacă, Bacău, 2009
3. Marina Cristina Ignat, Miron Ignat - Monumente, busturi și plăci comemorative orădene, Imprimeria de Vest, Oradea, 2005
4. Constantin Mălinaș - Eminescu și Oradea, Biblioteca județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, Oradea, 2000
5. Constantin Mălinaș - Oradea în plăci memoriale, Biblioteca județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, Oradea, 2002
6. Aurel Tripon - Monografia-Almanah a Crișanei, Județul Bihor, Tipografia Diecezană Oradea, 1936

O agreabilă discuție cu Gheorghe Sărac despre EMINESCU

Col. r. dr. Constantin Moșincat

Cavaler de Clio

«Părinte,
Să mă îngropați la țărmurile mării și să fie într-o mănăstire de maici,
și să ascult în fiecare seară ca la Agafton cum cântă Lumină lină».

Mihai Eminescu

Gheorghe Sărac, un bihorean ce face cinste culturii neamului românesc prin interpretări sensibile, vibrante, duioase, mlădioase, trăite intens și demn a văzut lumina zilei la Bălaia, Bihor, în 1938. A fost primul care s-a gândit, la rugămintea românilor din America, să încerce, pe cale amiabilă, să-l salveze pe Eminescu, de la marginalizarea „de legea antisemită”, promovată prin lege, după '89, în România.

Gheorghe Sărac, a cules folclor, colinde și doine, a interpretat pe toate scenele din țară și pe multe

din lume, a imprimat 86 de romane și liduri, și ceea ce „m-a ars pe suflet” era ca versurile poetului național Mihail Eminescu să le cânt prima dată ca romane. În 2000, i se decernează medalia omagială Eminescu, pentru realizarea antologiei „**Mai am un singur dor**” și pentru că a făcut lumină cu privire la boala și moartea poetului Mihail Eminescu. Gheorghe Sărac consideră că „romana este sora mai tânără a doinei” și „fiecare popor trebuie să aibă petecul său de cer și Luceafărul său. Pe cerul nostru, Eminescu este Luceafăr.”

În recenta discuție telefonică, pe care semnatarul acestor rânduri a avut bucuria și plăcerea a le avea cu maestru Gheorghe Sărac, aveam să aflăm și următoarele detalii cu privire la implicarea Domniei sale în procesul intentat ca urmarea a „ultimei ofensei aduse Luceafărului” și rezultatul Sentinței. Din scurta relatarea aveam să aflăm „complicitatea justiției” în amestecul diplomatic româno-izraelian și „forțarea pensionării” sale, de către ministrul de interne, de atunci, Doru Ioan Tărăcilă. La insistențele unor comunități de români din S.U.A. - îmi mărturisește maestru Gheorghe Sărac - și din Europa Occidentală și cu sprijinul a 5 (cinci) asociații culturale nonguvernamentale, în anul 2016, a pornit „procesul în constatare cu privire la Poetul Național Mihail Eminescu”. Obiectul procesului a fost acela de a-l exonera de „**mitul rușinii**”, pe care i l-a atribuit George Călinescu – personalitate marcantă a Academiei Române!

Procesul a urmat un drum sinuos și dramatic, începând cu Judecătoria Sector 1, Tribunalul București, Curtea de Apel București, Înalta Curte de Casație și Justiție și iar Curtea de Apel București, care l-a finalizat prin hotărârea nr. 1427/2019 - conform relatării, regăsită și pe www.ultimaofensa.ro.

Fiind vorba de cea mai măreață personalitate a poporului român - Eminescu - și expresia deplină a demnității sale naționale, „**consider o obligație moral - patriotică să-i informez pe toți românii, oriunde s-ar afla, despre acest demers juridic și modul în care a fost finalizat. De asemenea, consider oportun să aduc unele precizări pe marginea sentinței**”. Și uite cum - s-a plimbat

dosarul, precum zice perceptul biblic, „de la Ana la Caiafa”, căci așa înțeleg două instituții de prim rang - Academia Română și Justiția Română - să-l apere și să-l cinstească pe cel care ne-a dat „o limbă ca un fagure de miere”! Păcat!, încheia, cu durere în suflet și în glas bravul rapsod bihorean discuția noastră legată de acest subiect.

Gheorghe Sărac, cel care ne cântă „dorurile lui Eminescu pe armonia romanțelor” nemuritoare, ca poetul însuși, a performat în mod strălucit, fiind considerat de specialiști o adevărată „crizantemă de aur”, precum festivalul de romane al cărui laureat și invitat a fost în repetate rânduri. Căci romanțele, acele doine moderne, pline de originalitate și sensibilitate redau emoția vibrantă a neamului românesc de pe tot cuprinsul și întinsul Daciei Felix. Ascultați-! Merită toată laudele.

Gheorghe Sărac, interpret român, și-a alcătuit un repertoriu din romanțele pe versurile eminesciene. El „aduce omagiul, unui muritor de rând, **geniului nemuritor al „Luceafărului”** prin cele două discuri de vinil și 4 audio-casete, prezente și în cadrul numărului omagial al revistei **Cetatea Cavalerilor - Supliment Eminescu**, reprezentând un sumar de 5 (cinci) îndrăgite romane. Romane pe versuri de M. Eminescu : Gheorghe Sărac: *Din valurile vremii, Dintre sute de catarge, Pe lângă plopii fără soț, S-a dus amorul* - audio-casete. Discurile cuprind 21 de titluri, mici „stampe” muzicale, concepute cu bun gust și cu respectul cuvenit versurilor; sunt delectări îndrăgite de ascultători. Trece peste ele, nu o dată, suflul generos al cântecului nostru popular, unda emoției pe care Gheorghe Sărac izbutește s-o împărtășească, cu sinceritate, auditorului, năzuind să dea, în interpretările sale, o și mai profundă rezonanță sufletului românesc, potrivit aprecierii făcute de Elena Țurcan, *Eminescu, de la muzica poeziei la poezia muzicii*, p. 38).

Antologia completă a solistului Gheorghe Sărac - publicată cu puțini ani în urmă, cu romanțe, cântece și lieduri pe versurile poezilor Mihai Eminescu și Veronica Micle, este prefăcută de Viorel Cosma, (1923-2017), muzicolog, celebru cronicar și istoric al romanței și culturii muzicale românești angajate în competiția pentru cucerirea valorilor universale ale artei și umanității³. Prin această antologie, ca și prin cea care urmează să fie publicată, cu romanțe pe versurile poezilor Vasile Alecsandri, George Coșbuc și Octavian Goga, autorul Gheorghe Sărac reușește să înalțe vibrația spirituală a mediului social-istoric complex în care trăim, prin efectul purificator al artei înmagazinate în romanță. „Cu dăruire și implicare a întregii sale existențe, profesorul și interpretul Gheorghe Sărac s-a dedicat total în a lumina destinul romanței românești”⁴. El afirmă că „singurul resort la care se mai poate apela pentru ca milioane de români plecați în pribegie prin lume, să nu uite țara, este acela de a-i face să asculte doina și romanța”.

S-a născut la 1 iunie 1938 în Bălaia, județul Bihor. Dintre cei cinci frați și două surori, Gheorghe este prăslea familiei vestitei horitoare Floarea și al lui Pavel Serac din satul aparținător de comuna Tileagd, localitate aflată în apropierea lacurilor de pe cursul râului Crișul Repede, a cetății Oradea și a vestitelor Băi Felix. A fost legănat de brațele și glasul mamei, șuvoiul horilor trăgănite ale locului i-a intrat în suflet încât, în mod firesc, acesta a rodit, Gheorghe Sărac cântând în cor sau ca solist, interpretând, în timpul școlii primare, cântecul „Hornarul” din sceneta cu același nume. Ca elev la Liceul nr. 2 din Oradea, este apreciat de profesorul Liviu Frunză, care l-a îndrumat să interpreteze cu deosebită și caldă însuflețire rolul principal de tenor din opereta „Ana Lugojana” de Filaret Barbu, prezentată cu mare succes de public, alături de colegi și colege de liceu de la zi și seară, într-un turneu reunind 47 de spectacole în toată regiunea Crișana. Turneul în care Gheorghe Sărac a câștigat simpatia colegilor, mai ales a fetelor și adorația publicului⁵, a prefigurat călătoriile artistice ale solistului în toată România și în Statele Unite ale Americii.

Când a fost student, în perioada 1958-1963, la Facultatea de Psihologie – pedagogie, secundar Filologie, a cântat, din 1960, în numeroase concerte și spectacole cu taraful „Mărțișorul” al Centrului Universitar din Cluj - Napoca. Caietul de suveniruri în care notase, pe lângă primele versuri proprii, romanțele prezentate la radio de Ion Luican și Ioana Radu, apoi memoria care îi înregistrase doinele mamei și culegerea de folclor bihorean oferită de profesorul Traian Mârza⁶, au constituit de timpuriu sursele și genurile muzicale pe care studentul de atunci și le-a însușit atent, le-a cântat, le-a încălzit în suflet și în glas, fiind răsplătit cu premii pentru modul de tălmăcire a romanței și a cântecului bihorean, acesta învățat de la măicuța Floarea și de la alți cântăreți nativi din sat.

Mai târziu, profesorul Ion Brad i-a pus la dispoziție materialul folcloric cules din zona Crișului Repede. Între 1968-1973 a cântat în ansamblul studentesc „Doina” din București, cu care a participat la un festival din Finlanda, fiind îndelung bisat de publicul de acolo pentru interpretarea maiestuoaselor trăgănite bihorene. În anul 1969, la recomandarea unor redactori din Radiodifuziunea Română, a participat la Concursul de interpretare a romanței „Crizantema de aur” de la Târgoviște, unde a fost menționat pentru „cea mai frumoasă voce destinată romanței”. Considerându-se că depășise prin activitatea sa artistică rigorile concursurilor organizate de Televiziunea Română „**Steaua fără nume**” și „**Floarea din grădină**”⁷, redacția de muzică populară a Radiodifuziunii Române l-a invitat să imprime doine, cântece în ritm de joc dar și romanțe din repertoriul clasic. În anii 1972, 1980, 1982, 1984, 1989 a imprimat cu Orchestra de Muzică Populară Radio dirijată de mentorul său, George Vancu, cel care i-a devenit prieten. Înregistrează și în 1996, 1998, 2000, cu Orchestra de Muzică Populară Radio dirijată de Paraschiv Oprea, iar în 2006, de Adrian Grigoraș, actualul dirijor al aceleiași Orchestre. Contribuie la îmbogățirea Fonotecii Muzicale Radio România cu doine, cântece tradiționale trăgănite, cântece în ritmul jocurilor bihorene și cunoscute cântece din Ardeal la care se adaugă romanțele imprimate în

² Profesor de muzică gr.I, Realizator de emisiuni în cadrul Societății Române de Radiodifuziune, Redacția Format Muzical

³ Viorel Cosma, București– citadela seculară a lăutarilor români (1550-1950), Ed. Fundației Culturale Gheorghe Marin Speteanu, 2009. Cuprinde evocări documentate despre poeți, compozitori și interpreți de romanțe, lăutari din mai multe generații care au interpretat și înregistrat romanțe românești, p.82-122, 162-360, 432-516.

⁴ Elis Râpeanu.

⁵ Site Radio România Antena Satelor, publicat la categoria Vedete, articol inspirat de autobiografia și cronicile puse la dispoziție de solistul Gheorghe Sărac.

⁶ Profesorul universitar Traian Mârza de la Academia de muzică Gheorghe Dima din Cluj, l-a sfătuit și încurajat să interpreteze folclorul ținutului bihorean natal.

⁷ Primul concurs, destinat tinerilor interpreți ai muzicii pop, al doilea, cântăreților de folclor și muzică populară.

perioada 1982-2006, cu dirijorii George Vancu, Paraschiv Oprea, Florian Economu, Marius Olmazu și Adrian Grigoraș, conducătorii Orchestrei de Muzică Populară Radio, orchestră etalon pentru muzica populară, muzica de café-concert și de romanțe, cu o activitate neîntreruptă de la 1 decembrie 1949, când a fost înființată!

Rapida maturizare interpretativă a solistului Gheorghe Sărac este confirmată prin premiul I cucerit la ediția din 1981 a Festivalului Național „Cântarea României”, unde s-a remarcat drept „**unul dintre cei mai autentici interpreți ai doinei**”, la următoarea ediție a Festivalului obținând premiul I ca interpret al romanței. La trei ediții a fost prezentator pe zona Muntenia - recompensat ca interpret cu premii întâi la nivel național. În anul 1969 a fost recomandat de Natalia Șerbănescu, solistă de muzică populară dobrogeană, pe atunci redactor la Radiodifuziunea Română, să participe la Festivalul național „**Crizantema de aur**” de la Târgoviște. În urma recitalului la care a participat, solistul Emil Gavriș, aflat în juriu, s-a ridicat și i-a întins mâna șoptindu-i: „**ești cântărețul cu cea mai frumoasă voce de romanțe!**”. La același concurs, în anul 1982 primește mențiune, iar un an mai târziu „*diplomă specială pentru interpretare*”. Gheorghe Sărac a activat din anul 1983, până la pensionare, în anul 1996, ca referent și șef al sectorului cultural artistic în cadrul Centrului de Cultură al Ministerului de Interne. Ulterior a activat voluntar, conducând, cu pasiune, cercul de romanțe al prestigioasei instituții, favorizând multor interpreți din diferite generații, apropierea de acest gen muzical. A susținut concerte și recitaluri de romanțe atât în București, cât și în țară, multe dintre evenimente fiind realizate în colaborare cu Ansamblul artistic profesionist „*Ciocârlia*” al Ministerului de Interne, care i-a conferit, în 2017, Diploma de excelență cu ocazia împlinirii a șapte decenii de la înființarea Ansamblului, în anul 1947.

Romanțe pe versurile lui Mihai Eminescu

Putem spune că un capitol special îl constituie interpretul Gheorghe Sărac și înălțarea romanței la rang de specie poetico-muzicală de mare popularitate a romantismului. Acest inegalabil interpret afirmă că „**romanța este un gen muzical de sorginte divină**”. În 1975, când avea 37 de ani de viață, debutează ca artist profesionist atât în interpretarea folclorului, cât și a romanței, în fiecare gen dintre acestea având experiența necesară captării atenției și impresionării plăcute a publicului meloman, dar și a specialiștilor din domeniul muzicii și jurnalismului de radio și televiziune⁸.

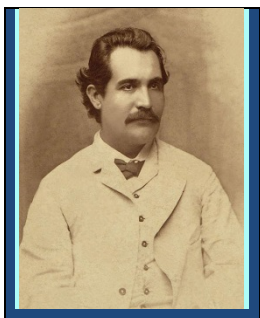
În 1984, fiind pregătit să imprime ca solist o serie de *romanțe pe versurile lui Mihai Eminescu*, a fost nevoit să amâne această realizare. Surprinde plăcut publicul prin capacitatea artistică și repertorială, sensibilă și emoțională, prin lansarea, la 1 ianuarie 1985, la aceeași Casă de discuri, a albumului de 10 romanțe din creația clasică a genului pe versurile unor diverși poeți români, intitulat „*A venit aseară mama*”. A fost un prim pas în efortul său de a separa romanța ca divertisment artistic de romanța interpretată ca act de educație și cultură, de a realiza în cadrul subiectului melodramatic al romanței, o diferențiere delicată, în interpretare, atât a melosului, cât și a tramei (tensiunii sentimentale).

În 1987, este invitat să susțină un recital pe scena Festivalului „**Crizantema de aur**”, celălalt artist invitat fiind nimeni altul decât Gică Petrescu, versatul și îndrăgitul interpret de local de lux, al cântecelor de voie bună, al romanțelor și al cântecelor populare. Gheorghe Sărac se detașează ca un apărător al interpretării romanței în stilul dus la măiestrie de Ioana Radu, Ion Luican, Emil Gavriș, Ștefan Lăzărescu. Are revelația unei misiuni culturale, aceea de a aduna, interpreta și înregistra romanțele pe versurile poezilor români clasici. De-a lungul timpului, repune în circulație, prin interpretare muzicală, partituri de romanțe din Arhiva Institutului de Etnografie și Folclor din București, extinde căutările și în alte centre și instituții din țară, Cluj-Napoca, Iași, Craiova, Academia Română, Societatea Română de Radiodifuziune; ia legătura și cu creatori precum Alexandru Corfescu, Emil Petrescu, Emil Gavriș, George Vancu, aceștia compunând la sugestia lui Gheorghe Sărac, romanțe care au îmbogățit repertoriul de gen pe versurile unor reprezentativi poeți, contemporani cu marile evenimente ale istoriei naționale, de la revoluția din 1848, trecând prin Unirea de la 1859, războiul și sacrificiile de viați omenești pentru cucerirea Independenței, întemeierea regatului României, participarea eroică la primul război mondial, Marea Unire și reîntregire a tuturor provinciilor românești istorice într-un unic stat. Printre acești poeți, la loc de cinste și cu mare ecou în rândul publicului, s-au afirmat prin creația lor literară tocmai Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, George Coșbuc și Octavian Goga simboluri ale artei românești, ale căror romanțe sunt antologate de Gheorghe Sărac cu înalt spirit patriotic și artistic⁹.

⁸ În anul 2020 s-au împlinit 45 de ani de la debutul solistului Gheorghe Sărac, ca profesionist în interpretarea muzicii românești.

⁹ Nașterea, existența și transformările calitative ale romanței în chiar aceste perioade ale istoriei moderne a României, fac din ea un gen cu importanță istorică și puternic afectivă, legată de lupta pentru supraviețuire și progres a întregului neam românesc și a tuturor celor care au trăit și participat la creația artistică și istorică în acest spațiu carpato-dunărean-pontic.

În 1988, cu înregistrarea antologiei de 21 de romanețe pe versuri de **Mihai Eminescu**. „**Mai am un singur dor**”, interpretul își afirmă public, la o nouă dimensiune și salt calitativ, dragostea pentru

Luceafărul spiritualității românești, unul dintre marii poeți ai lumii. Solistul Gheorghe Sărac, la fel ca în precedentul album discografic, „cu voce caldă, clară, captivantă, unduioasă”¹⁰, descoperă, vers cu vers, valențele muzicale și plastice ale limbii române magistral puse în valoare de Poet, în versuri purtătoare de alese și profunde sentimente între îndrăgostiți, între Poet, înaintași și urmași, între om și natura mirifică a țării, natură ce prelungește ecoul dorurilor omenești. Și aceste romanețe, înregistrate cu solistul Gheorghe Sărac și formația condusă de George Carabulea, au fost difuzate la Radio România și în emisiunile de profil ale Televiziunii Române. Ele au ajuns nu numai în casele melomanilor ci și în biblioteci și Centre culturale din țară și la românii de peste hotare. De asemenea, ele se află și în „Muzeul memorial Mihai Eminescu” din Florești-Țânțăreni, Gorj¹¹.

La 9 martie 1989 a avut loc evenimentul muzical-literar al lansării, în prezentarea oferită cu generozitate publicului de George Sbârcea și Viorel Cosma, la Magazinul Muzica din capitala României, București, a **două discuri Electrecord**, purtând titlul „**Mai am un singur dor**”, *romanețe pe versurile lui Mihai Eminescu*, poezii care i-au inspirat pe compozitori de mare talent precum Vasile Popovici (5 piese muzicale), Alexandru Corfescu, Emil Gavriș, Ioan R. Nicola, Emil Petrescu, George Vancu (câte 3 piese compuse de fiecare), Guilelm Șorban (2), Tudor Flondor, Aurel Bufti, Ionel Brătianu, Beno Sârcu, George Popescu, Emanoil Drossino și Carol Decker. „**Nici un compozitor de romanețe n-a fost ferit de ispita versului eminescian care, înainte de a fi transpus în muzică era muzică el însuși**”. Aceste cuvinte ale lui George Sbârcea de pe coperta patru a discurilor de romanețe pe versurile lui Mihai Eminescu au fost desigur un imbold pentru Gheorghe Sărac, ca el să adune și să publice, peste câțiva ani, toate romanețele, cântecele și liedurile compuse pe versurile lui Mihai Eminescu și ale iubitei sale, poeta Veronica Micle, dar și pe versurile poezilor Vasile Alecsandri, George Coșbuc și Octavian Goga, dedicându-le **antologii de romanețe și de cântece** pe versurile lor, printr-o muncă de documentare în bibliotecile unor prestigioase instituții de cultură din mai multe centre, unde aceste antologii își află locul binemeritat: Academia Română, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România, Universitatea Națională de Muzică din București, Academia de muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași, Societatea Română de Radiodifuziune, instituții de artă și de spectacole din Craiova dar și Biblioteca Națională a României și filialele ei.

În anul 1989, la 15 iunie, publică la Electrecord discurile „**Dintre sute de catarge**” și „**Din valurile vremii**”, alte romanețe pe versurile lui Mihai Eminescu. Aceste discuri L.P Electrecord le-a relansat în anul 1991, prilej cu care George Sbârcea scria: „**Folosind cu inteligență experiența celor trei discuri anterioare pe versurile lui Eminescu, Gheorghe Sărac scoate în relief cuvintele și ritmul versurilor, nuanțează metafora, își temperează debitul după text și melodie, construind cu deplină claritate linia melodică. Romanețele pe versurile lui Mihai Eminescu sunt binevenite într-o lume fără vacanță, lipsită prea adeseori de înțelegerea poetică a vieții, singura capabilă să o înnobileze**”¹². În același an participă la inițierea și organizarea primei ediții a concursului interpreților amatori ai romaneței „*Mai am un singur dor*”, la Casa de Cultură a Ministerului de Interne, în colaborare cu Centrul de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare București.

În anul 1991, Editura Muzicală, pune la dispoziția interpreților prima **culegere de romanețe pe versurile lui Mihai Eminescu**, întocmită de Gheorghe Sărac, intitulată „**Mai am un singur dor**”, **25 de romanețe pe portativ muzical**, în 41.000 de exemplare, cu o prefață de Doru Popovici, cunoscutul muzicolog, compozitor, realizator de emisiuni timp de peste 4 decenii la Societatea Română de Radiodifuziune.

În 1993 este solistul integralei „**De la Dunăre la Sena**”- care conține **14 romanețe și cântece pe versurile lui Vasile Alecsandri**. De asemenea, ca interpret și creator al melodiei pe versurile lui Vasile

Chiar unele pasaje poetice în latină din Tristele și din Arta iubirii de Publius Ovidius Nasso, sunt romanețe *avant la lettre* primele scrise în acest areal geografic – administrativ– etnic.

¹⁰ Cum scria George Sbârcea în articolul citat din revista Pentru patrie

¹¹ *Unde Mihai Eminescu a scris sau definitivat poezii precum Vreo zgâtie de fată și Freamăt de codru*, devenite romanețe, *Revedere, Fiind băiet, păduri cutreieram* și a prefigurat poemul „Scrisoarea a III-a” conform autorului de articol, Dan Lupescu, în *Observatorul*, publicat on line, și in folio, în Toronto, Canada, 11.08. 2018 sub titlul *Triplă sârbătoare străluminată de Spiritul Poetului nostru Național Mihai Eminescu*, după articolul lui Ion Pachia Tatomirescu, publicat la 1 sept 1968 în cotidianul regional *Înainte: Eminescu la Florești*. Poetul și neobositul publicist Dan Lupescu relatează acest eveniment și în cartea „*Minel Turburan și nevoia de istorie*”, capitolul „*Pachia– un sacerdot la Porțile Raiului*”, Ed. Alma, 2020, Craiova, p. 79

¹² Citat de Elis Râpeanu în cartea *Destine*, p. 296, 298

Alecsandri, a realizat o nouă variantă muzicală a *baladei Miorița*, pe care a înregistrat-o în premieră atât în limba română cât și în limba franceză. Traducerea cu valențele vechi ale limbii franceze aparține cunoscutului profesor Claude Dignoire de la Facultatea de Limba și literatura franceză a Universității București, colaborator al emisiunilor culturale ale Societății Române de Radiodifuziune. Atmosfera baladescă este întregită de „recitarea versurilor care redau cuvintele «măicuței bătrâne», interpretată de actrița Cristina Deleanu”¹³. Acompaniamentul este realizat de dirijorul Marius Olmazu și orchestra sa. Prezentarea albumului muzical este realizată de poetul Geo Călugăru, la care se adaugă o caracterizare și o recomandare din partea etnomuzicologului Gheorghe Oprea, profesor dr. la Universitatea Națională de Muzică București.

În 1995, apare albumul său de solist, **„Din valurile vremii”**, casetă. În 1998, în urma referatelor favorabile semnate de istoricii Dan Berindei și Florin Constantiniu, editează cartea **„România Unită”**, traducere din limba engleză de Doina Roventța după autorul ei, filoromânul Charles Upson Clark, (1875-1960), membru de onoare al Academiei Române¹⁴. La 18 martie 2000, Electrecordul relansează albumul **„Mai am un singur dor”**, pe disc compact, cu 16 romanțe din cele compuse pe versurile lui Mihai Eminescu. În același an i se decernează **Medalia omagială Eminescu** „pentru realizarea antologiei *«Mai am un singur dor»* și pentru editarea unor cărți necunoscute specialiștilor și publicului, scrise de doctori pasionați care au dorit să facă lumină în ceea ce privește adevăratele cauze ale bolii și morții marelui poet, și totodată, să-l exonereze de ideea că ar fi fost stăpânit „de marea întunecime” și că a fost bolnav de lues”¹⁵.

În 2003, o doină, 3 cântece populare ardelenesti și 12 romanțe, toate de mare popularitate sunt editate de Electrecord cu titlul **„Zaraza”**, prin contribuția artistică a solistului Gheorghe Sărac, într-adevăr neobosit militant pe tărâm muzical pentru romanța românească și folclorul autohton. În același an, la a XXXVI-a ediție a „Crizantemei de aur”, Gheorghe Sărac putea fi întâlnit **„într-un colț, în foaier”**... **Semănătorul de romanțe pentru românii** din țară și de pretutindeni a arătat, cu modestie, aceeași bucurie de a aduce armonie în rândul publicului, prin vorbirea sa blajină, prin intermediul albumelor muzicale antologice lansate la Electrecord, precum și prin cărțile editate. Și-a afirmat, totodată, cu autoritatea celui care cunoaște rostul profund al romanței, concepția cu privire la interpretarea acestui gen muzical care **„potențează forța vitală din noi”**, și **„fiind subordonată sufletului, estompează răul din om”**¹⁶. Legile generale ale frumosului sunt oglindite într-un fel aparte, de romanță, ca o specie a muzicii în familie, a muzicii „de cameră”, iar noii interpreți ai ei, trebuie să reflecteze asupra cerinței unei confesiuni intime, tănuite, specifice romanței, căreia nu-i sunt favorabile teatralismul, retorismul accentuat, opulența, zgomotul, ci dimpotrivă, serenitatea, sentimentele naturale neforțate, modestia, liniștea unui foișor sau a luminișului din adâncul codrilor, ca într-o rugăciune adresată de om divinității, prin evocarea luminilor ce străbat lumea cu speranțele noastre de viață. Organizatorii Festivalului „Crizantema de aur” l-au invitat deseori să prezinte publicului meloman realizările sale dintr-o viață închinată romanței¹⁷.

După anul 2000 au fost transpuse pe compact discuri romanțele pe versurile celor patru poeți Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, George Coșbuc și Octavian Goga, precum și poemul-baladă *Miorița*, pe acesta interpretându-l, în anul 2006, la evenimentul de la Sala Dalles, din București, cu ocazia Anului Francofoniei. În 2007, sunt editate cele trei albume C.D. pe versuri de Mihai Eminescu, **„Mai am un singur dor”** și albumul **„A venit aseară mama”**, acesta cu 12 romanțe și 4 cântece populare.

După personalitățile pe care le poartă în suflet drept model, înaintași precum mari voievozi, preoți, eroi ai neamului, istorici și diplomați, mari poeți, autentici compozitori și interpreți muzicali, Gheorghe Sărac a înțeles că desăvârșirea unui ideal înseamnă contopirea cu el până la identificare, și că două victorii sau trei nu sunt îndeajuns de liniștitoare pentru un spirit critic care scrutează cu optimism viitorul neamului său. Pentru acest scop nobil s-a mobilat spiritual și s-a îmbrăcat în mantia poetului vizionar, a rapsodului profetic al cetății, căutând să dea glas dorurilor și nădejdelor ce îi unesc pe ardeleni și pe românii de pretutindeni. Deși poartă cu eleganță costumul de oraș sau fracul cu papion, el aspiră la rezistența și răbdarea de granit ale sufletului milenar al țăranului liber, al valahului neînfricat, a

¹³ Elis Râpeanu, *Destine*, p. 308.

¹⁴ Clark, Charles Upson, *România Unită. Cuvânt înainte de Gheorghe Sărac*. Editura MALASI, 375 p.

¹⁵ Ovidiu Vuia, vestit neuropatolog născut în Arad, stabilit în Germania: *Misterul morții lui Eminescu*. Eminesciense, Editura Paco, anul 1996, și *Studiul patografic privind boala și moartea lui Eminescu* (anul 1997). Gheorghe Sărac: *Documente privind adevărul despre boala și moartea lui Eminescu*, Editura MALASI, 2000.

¹⁶ Săptămânalul pentru primenire morală, *Legea lui Tepeș*, articolul „A XXXVI-a ediție a Crizantemei de aur. Subtitlul: *Într-un colț, în foaier*”, 29 octombrie 2003, p. 16

¹⁷ Informație preluată din pliantul Festivalului Național de romanțe Crizantema de aur- *Romanța ne unește. Celebrăm Centenarul Marii Uniri-* 2018, p. 5

căruia rațiune de a fi o constituie familia, neamul, iubirea de viață, pământul, roadele lui și cerul unui Dumnezeu al dreptății, al frumuseții, adevărului și înțelepciunii. Fiind un desăvârșit orator, el a ales să ne povestească toate acestea prin interpretare artistică și promovare culturală deosebit de intense și susținute, recurgând la pana inspirată a poezilor clasici și la melosul înaripat al compozitorilor din secolele XIX și XX sau la inspirația unor melodiști rămași în anonim. Mai mult, atrăgând de partea sa numeroși scriitori, muzicieni, critici de artă, interpreți, jurnaliști de radio și televiziune, împărtășindu-le altruist din gândurile sale, oferindu-le cu generozitate din experiența sa, i-a îndemnat să scrie cronică evenimentelor pe care el însuși le-a determinat și la care a fost solist și unul dintre comentatori. Inspirat de calendarul cultural-istoric al românilor, a făcut, de pildă, din zilele aniversare Eminescu, zi naționale ale întregului neam românesc, înainte ca acestea să devină oficial, Ziua Națională a Culturii Române. De asemenea, a revendicat creația poezilor Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, George Coșbuc, Octavian Goga, și a altor poeți, cum este Vasile Militaru, la rangul de făclii vii, opere și spirite nemuritoare, care au luminat și luminează drumul existenței, istoriei noastre și al caracterului creștin al neamului.

Întâietatea în domeniul culegerii și interpretării antologiilor romanței pe versurile poezilor clasici români, calitățile de rapsod bihorean dar și de solist „de sărbătoare” ale lui Gheorghe Sărac au fost și sunt confirmate de personalități precum muzicienii George Vancu, George Sbârcea, Viorel Cosma, Doru Popovici, Constantin Arvinte, Ianca Staicovici, Gheorghe Oprea, Gruia Stoia, Emil Petrescu, interpreta de muzică populară Natalia Șerbănescu, poetul Ioan Alexandru, scriitorii Elis Râpeanu, Geo Călugăru și Viorel Horj, realizatorul de emisiuni Gheorghe Verman, etnograful Crăciun Parasca, muzicologul și cronicarul muzical Mihaela Sturza, Vladimir Simion, director în Ministerul Culturii și Cultelor, Direcția Integrare Europeană, Armonizare, Media, (în anul 2004), Vasile Iliuț, prof. univ. dr. muzicolog, fost decan al Facultății de Compoziție, Muzicologie și Pedagogie Muzicală a Universității de Muzică din București, Valentin Marin, muzicolog, manager Radio România Antena Satelor. În anul 2000, ziua de 6 noiembrie, la Sala Mică de concerte și festivități a Palatului Regal, Președintele României, Emil Constantinescu precum și Ion Caramitru, Ministrul Culturii, i-au conferit Brevetul și Medalia „150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu”, pentru contribuția sa deosebită la promovarea operei eminesciene.

Principiul după care s-a condus Gheorghe Sărac, artist liber profesionist, este acela de a servi cântecul și arta și nu a se servi de ele. S-a străduit și a reușit într-un mod magistral să ridice romanța din condiția de divertisment la înălțimea unui act de cultură cu un pronunțat caracter național românesc, afirmând nu o dată, că „**înainte a fost romanța și după aceea au venit celelalte**”, cu referire la faptul că romanța este prima specie a muzicii profesionale moderne, de divertisment și cultură, apărută la noi aproape simultan cu valsul, după care au apărut în practica vocal-instrumentală autohtonă cântecul-tango urmat de alte dansuri sud-americane și de muzica de jazz. Ca bihorean, el continuă în mod original venerația orădeanului Iosif Vulcan, directorul revistei *Familia*, pentru poetul pe care l-a publicat și căruia i-a destinat din Eminovici, numele de **Eminescu**. Dar nu numai prin romanțele interpretate pe versuri de Eminescu se detașează omul de cultură Gheorghe Sărac, profesorul neamului său, prin problematica pe care a inițiat-o în jurul genului romanței românești, ci prin toate romanțele înregistrate, care dovedesc o distinctă artă interpretativă ci și prin pledoaria pentru un festival de romanțe „**Dorurile mele**”, în Ardeal. Gheorghe Sărac „**ne convinge că viața începe și ia sfârșit cu muzica. Fără ea, existența noastră ar rămâne pustie, lipsită de sens**”¹⁸. „**Îmbinând eticul cu esteticul**” romanța „**te invită să stai singur, cu inima la sfat**”¹⁹.

Pentru Gheorghe Sărac, interpretul, organizatorul de recitaluri și realizatorul de antologii, romanța a fost și va rămâne „**o rugăciune laică la altarul iubirii**”. Temele mari ale romanței sunt „**toate nuanțele dorului, dragostea cu toate trăirile ei, de la zbciumul la nostalgia clipelor trecute, amintirea, invocarea iubirii, despărțirea, depărtarea în timp și spațiu, chemarea, implorarea, chiar plânsul, regretul, scrisori vechi sau netrimise, reproșul, răzbunarea, iertarea, ... ochii de neuitat, cadrul natural al iubirii, anotimpul, martorii dragostei, existența omului** (sau anotimpurile vieții, n.n.), **nostalgia satului pierdut, copilăria, chipul maicii**”²⁰. „**Romanța este muzica anilor târzii. Ea potențează forța vitală din noi ... romanța de astăzi nu mai are la bază energia creatoare, lăsând o continuă impresie de gol, iar interpretii, necunoscând legile frumosului, se pierd în tot felul de evoluții confuze**”, afirmă Gheorghe Sărac. Din aceste motive, la care cititorii pot adăuga dreptul lor la corecta informare în domeniu, de a beneficia de cele mai frumoase creații muzicale, poetice și interpretative, nu mai puțin de a se bucura de un cadru organizatoric civilizată în consumul de artă autentică, Gheorghe Sărac invită specialiștii și publicul, să mărească cercul luminos al acestei specii muzicale și să cânte romanța cu plăcere, descoperind valorile poetico-metaforice și stilistice ale acesteia²¹. 14.01.2021

¹⁸ George Sbârcea, fragment din prezentarea făcută la antologia „*Mai am un singur dor*”, lansată la 15 iunie 1989.

¹⁹ Doru Popovici, prezentare pe coperta albumului „*Pe-un picior de plai*”, solist Gheorghe Sărac.

²⁰ Elis Râpeanu, *Destine*, p. 264-268.

²¹ **Prin lansarea antologiilor cu pagini muzical-poetice de romanțe, critica, istoria și interpretarea muzicală au un excelent prilej de reflecție și de creație iar instituțiile de învățământ, un material artistic și didactic indispensabil. Nu mai puțin melomanii ca și grupele tradiționale de creștini, le pot folosi pentru atât de dulcea muzică în familie. Mai ales că internetul le oferă modelul interpretărilor lui Gheorghe Sărac, cu care au prilejul, și privilegiul, să cânte la unison.**

EMINESCU

21

Într-o dimineată,
Dumnezeu s-a sculat vesel și binedispus!
A închis vântul și stihiiile în cămară,
a alungat norii,
a scos din priză fulgerele,
a oprit cutremurele și valurile
și a stins focul sub cazanele vulcanilor!

În ziua aceea
nu se făceau impostori,
nici falși profeți,
nici mercenari...
nici teroriști,
nici călăi...

În ziua aceea
Dumnezeu avea nevoie
De liniște și pace!
Venise vremea să împartă
meseriile la români!

Pe Brâncuși l-a făcut pietrar,
pe Țiriac, jucător de tenis,
pe Vlaicu, zburător,
pe Grigorescu, zugrav,
pe Enescu, muzicant,
pe Hagi, fotbalist.

N-a uitat-o nici pe doamna Aslan,
nici pe domnișoara Comăneci...
N-a uitat pe nimeni!
A tot lucrat pân' la sfârșitul zilei,
ca să-i mulțumească pe toți!

Spre seară,
la lumina luceferilor,
pentru a-și desăvârși lucrarea,
a creat poetul,
pe Eminescu!

George ROCA/ Daniel IONIȚĂ
Sydney, Australia
15 Ianuarie 2020

<https://confluente.org/george-roca-1579071181.html>

Lucian Silaghi, sculptor Dr. Cornel T. Durgheu – la statuia lui Eminescu – Oradea 15 ianuarie 2014

Eminescu...

experiențe culturale

Col. r. Dr. Constantin Moșincat

Revista „Familia”, după cum ne înștiința pe foaia de titlu al primului număr, din 5/17 iunie 1865, „proprietarul, redactor răspunzător și editor: Iosif Vulcan”, venea în față cititorilor cu o *foaie enciclopedică și beletristică cu ilustrațiuni*, având o frumoasă prezentare grafică, din care deducem publicul țintă căruia i se adresa: „Familia”, pentru lectură de portrete și biografii, poezii, istorioare, nuvele și romane, articole instructive, ilustrații diverse, articole despre petreceri, călătorii, lucruri și modele de lucru de mână femeiești și diverse. Și pentru a sugera și mai mult, pe lângă ornamentica numelui gazetei, din foaia de titlu mai aflăm și că-și propunea o apariție de trei ori pe lună pe 5, 15 și 25, având redacția pe strada Leopold nr. 18, din Pesta, cu prețul de 2 florini pentru iunie-septembrie și de 3,5 florini pentru iunie-decembrie abonaților din Austria (în care includea pe românii din imperiu, în întreg) și de un galben pentru abonații din România. Spre știință, facem necesara precizare, despre viziunea lui Iosif Vulcan, care menționa la începutul lunii iunie 1865 numele: **România**, când, de fapt, denumirea oficială a fost adoptată pentru Regatul România abia la 1881!

Dintr-o privire sumară asupra compoziție grafice a titlului, care pe parcursul anilor v-a suferi mici modificări de plasare a grupului „familial” de personaje și arte pe care le sugerează, după cum aceasta avea să fie semnată, sau nu. Cele mai multe titluri, dintre frumoasele desene ornamentate, precum și portretele marilor bărbați, pe care ni-i prezintă „Familia”, de-a lungul anilor, au rămas în anonim, cu mici excepții, cum e de pildă nr. 1 din 1/13 ianuarie semnată de Kaskie Rusz, care anunța și prețul de 4 florini pentru jumătate de an, respectiv 8 florini pe an, pentru Austria, cu apariție de o coală și jumătate, săptămânală, duminica, respectiv un galben și jumătate pentru România. Dintre portretele marilor bărbați „Familia” ne-a prezentat în numărul de început pe: Nicolae Jiga, ca pe unul dintre românii care „se luptă din toate puterile pentru dezvoltarea și lățirea culturii naționale”²². Și toate aceste frumoase intenții, unele de început, dar cu mare viitor, aveau izvorul comun în lupta românilor spre înălțarea minții, gândurilor și inimii, la considerarea adevărilor eterne ce s-au predicat prin sfintele porunci ale strămoșilor. Iată câteva pilde de simțire adâncă și de înălțare prin cultură și prin spirit.

În acest spirit al prezentărilor de portrete și biografii „Familia” reunește mari spirite românești ale vremii, dintre care amintim: Dimitrie Bolintineanu, Timotei Cipariu, Elisa Circa, Dora d'Istria, Ioan Popas,

²² *Familia*, nr. 1, din 5/17 iunie 1865, Pesta, p. 1-2

Constantin Rosetti, George Barițiu, Gheorghe Lazăr, Avram Iancu, Horea, Cloșca, Vasile Alecsandri, A. Papiu Ilarian, A. Treboniu Laurean, George Tăuț, Aron Pumnul, Alesandru Sterca Siuluțiu, Simion Bărnuțiu, Samuil Vulcan, Andrei baron de Șaguna, George Hurmuzachi, Ion Rațiu, M. Kogălniceanu, Cuza Vodă, B. P. Hașdeu, Nicolae Bălcescu, Ioan Eliade, Alexandru Roman, Carol I, Alexandru Macedonschi, Isac, Slavici, precum și o pleiadă dintre străini: Lord Palmerson, Victor Hugo, Francisc Liszt, Henric Heine, Alexandru Duma, Edison, Schakespeare, Cervantes, Bismark, Carl Marx, Napoleon, ș.a.

Dintre multele portrete și biografii Iosif Vulcan le prezenta cititorilor, pentru început, portretele celor două femei, (mai sus amintite) ca pe „*viitoare certe valori*”. Asemenea lui Diderot, care zicea că acelui care vroia să scrie cuviincios despre femei acela să se încingă „cu un curcubeu” și să înconjoare scrisul cu „pulberea aurie de pe aripile fluturilor”, metafore care l-au determinat să aștearnă alese cuvinte la adresa celor două românce din a căror biografie reținea: **viitor!** În consonanță cu numele său, Vulcan era mereu de partea aceluia care, pe lângă rolul „de-a crește patriei feciori zeloși și fiice devotate”, onora femeia pentru talentul din templul său sufletesc, fapt pentru care portretele feminine vor fi prezente în apariția de 42 de ani sub cârmuirea de el a *Familiei*.

Peste ani, Iosif Vulcan o va asculta în concert pe pianista româncă, iar în nr. 6, din 1866, când l-a lansat prima oară pe Mihai Eminescu, în rubrica „Cronica din Pesta”, avea să scrie despre concertul domnișoarei Elisa Circa, „*juna artistă ne-a încântat din nou cu arta sa. Ar fi cu greu a stabili ce piesă a fost mai frumos interpretată: Concertul de Beriot, Rapsodia maghiară de Hauser sau Fantezia asupra cântecelor românești? Toate i-au reușit (în text - succes), primite cu aplauze însuflețite*”. Despre valoarea interpretativă, per ansamblu, Iosif Vulcan aprecia ca „frumoasă”, dar despre muzica românească zicea el că a fost „*jucată și mai frumos, ne-a surprins și mai tare decât în concertul tinerimii*”²³.

Precum dragostea dintâi nu se uită, nici bihoreni n-au uitat că „Familia” lui Iosif Vulcan l-au „botezat” și lansat pe Mihai Eminescu, cu „De-aș avea”, apoi în timp permanent și-au reamintit cinstindu-l²⁴. Asocierea cea mai statornică și cea mai prestigioasă care se face cu tradiția revistei „Familia” este aceea privitoare la debutul lui Eminescu, cu poezia De-aș avea..., în numărul din 25 februarie/ 9 martie 1866, urmată de altele în același an. Iosif Vulcan a avut norocul de a-l publica pe foarte tânărul poet când el însuși nu avea un nume. Botezul i l-a făcut tânărul, încrezătorul și generosul redactor și proprietar al revistei de la Pesta. Renumele a venit după crearea acestei premise inspirate. Dar ceea ce e cât se poate de semnificativ e că această solidaritate de destin se realiza între doi tineri cu o ardentă aspirație culturală. Dacă Mihai Eminovici nu avea decât 16 ani, nici Iosif Vulcan nu era deloc înaintat în vârstă la 25 de ani, câți avea în 1866, pentru un redactor cu ambițiile și responsabilitățile naționale pe care și le asuma.²⁵

Iosif Vulcan scria peste ani despre ziua de debut: „*Mi-aduc ș-acum bine aminte, cum într-o dimineață de februarie din 1866 primii o scrisoare din Bucovina, în care un tânăr – după cum scria – de 16 ani, îmi trimitea niște încercări literare. Era tânărul Mihail Eminovici. Armonia versurilor și figurile-i plastice, considerând starea noastră literară de atunci și-n deosebi etatea tânără a autorului, mă frapară și deschisei cu plăcere coloanele foii mele acestui nou talent și viitor poet* (subl. n.). *În entuziasmul meu, grăbii să prezint în numărul cel mai de aproape publicului cititor pe Eminescu, cu următoarea notă redacțională: Cu bucurie deschidem coloanele foii noastre acestui june numai de 16 ani, care cu primele sale încercări poetice trimise nouă ne-a surprins plăcu*”²⁶. Junele de la debut a urcat și strălucește ca un Luceafăr al literaturii, căruia i-a dat o direcție nouă, conchidea Vulcan. Inspirațiile sale juvenile deveneau cu atât mai prețioase, cu cât se vede începutul aceluia care a sfârșit „atât de important, talent, original,

²³ Pentru stimularea creației feministe, Iosif Vulcan instituise un concurs cu premii – cu valoare de 10 galbeni - pentru „o *nuvelă bună având ca temă istoria națională sau o poveste a vieții poporului român, cu participarea oricui de dincolo și de dincoace de Carpați*”, premiu conferit de un juriu format din trei, iar lucrarea premiată urma a fi publicată în „Familia” (din cercetările de până acum nu avem încă rezultatul acestuia, pentru că în alte numere ale revistei au fost lansate și alte concursuri, ca de pildă acela pentru costumul popular, creat de femeia română, altul despre desemnarea doamnei balului tinerimii, ș.a.)

²⁴ Premiera piesei a fost pe 12 martie 1975. Interpreți: Mihai Eminescu: Nicolae Barosan; Ioniță Bumbac: Ion Abrudan; Chibici Revneanu: Theo Cojocar; Ioan Behniț: Ion Martin; Activistul, Critic literar I: Grig Schițcu; Baronul, Critic literar II: Laurian Jivan; Ion Slavici: Eugen Harizomenov; Alexandru Ioan Cuza: Marcel Popa; Frederica Bognar: Simona Constantinescu; Iacob Negruzzi: Marcel Segărceanu; Tilia: Ion Măinea; Veronica Micle: Eugenia Papaiani; Au mai colaborat: Liviu Rozorea, Elisabeta Jar, Eugen Țugulea, Nicolae Toma, Ileana Iurciuc, Mircea Constantinescu, Radu Vaida. În 2014: *Flash mob pentru Eminescu; Poezie și flaut; „Fața de in” a lui Eminescu*.

²⁵ Constantin Moșincat, *Revista „Familia” și Mihai Eminescu*, Art-emis, 15 ianuarie 2020. Aduceam prin acel studiu modestul nostru omagiu marelui Mihai Eminescu, pe urmele căruia am ajuns la Ipotești, la Putna (1971 - la 100 de ani după Luceafăr), la Budapesta în 2003, pe urmele generalul Georgescu P. Ion, când acesta comemorarea cu oștenii săi 50 de ani de la moartea Luceafărului (1939), să scrie cu 10.000 de brazi numele Eminescu, la Rașca, Seini, la Carei - 2017, și anual, de 15 ianuarie la Oradea.

²⁶ *Familia*, nr. 26 din 25 iunie/7 iulie 1889, p. 312

inegalabil”. Și Vulcan nu uita să citeze urarea adresată de poet României, plină de mândrie națională: „*Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie/ (...) Vis de răzbunare, negru ca mormântul/ Spada ta de sânge dușman fumegând/ Și deasupra idrei flutur cu vântul/ Visul tău de gloriei falnic triumfând;/ Spună lumii large steaguri tricolore,/ Spună-i cei poporul mare, românesc,/ Când s-aprinde sacru candida-i velvoare,/ Dulce Românie, asta ți-o doresc!//*”.

Drept omagiu pentru poetul nepereche, în Oradea, la data de 11 iunie 1934, într-o atmosferă de mare sărbătoare, la care erau de față toată intelectualitatea orașului, elevi, studenți, muncitori etc. Acesta a fost amplasat în parcul de pe esplanada Crișului Repede. La invitația primarului Tiberiu Moșoiu, episcopul Roman R. Ciorogariu a sfințit bustul lui Eminescu, realizat de sculptorul Oscar Han, ce „*avea o înfățișare plină de măreție*”, cum l-a numit colonelul George Bacaloglu, festivitate la care Societatea Scriitorilor i-a delegat pe: Ion Minulescu, Liviu Rebreanu, Pamfil Șeicaru, Ludovic Dauș, Eugeniu Speranția, Mircea Damian, George Bota, M.G. Samarineanu, George A. Petre, Octav Șuluțiu.

Eminescu reprezenta, în viziunea lui Liviu Rebreanu „*o cumpănă de fântână care arată că de aici se poate bea apă limpede, el este un stindard ce flutură încredere urmașilor*”. După ce-a fost demolat de horthyști, în 1940, la Oradea s-au refăcut rănile și, în 1973, sculptorul Ovidiu Maitec a făcut o statuie lui Eminescu (foto).

Orădenii, de vrednică pomenire, Viorel Horj și Constantin Mălinaș, au inițiat donarea din partea culturii orădene bustul lui Eminescu pentru Centrul Cultural Român din Budapesta (15 ianuarie 1993) – eveniment la care pentru radio România Cultural am vorbit despre „Pădurea Eminescu” și semnificația ei pentru apărarea Vestului României. Redau pe scurt relatarea.

O experiență personală, trăită cu maximă intensitate, acolo pe malurile Dunării unde veghea Eminescu, nu departe de cartierul ridicat de mecena orădean Emanuil Gojdu. Asemenea emoție, cu siguranță i-a avut în prim plan și pe ostașii Diviziei 20 Infanterie mureșene, la semicentenarul morții Luceafărului. De la 17 martie 1939, generalul Georgescu P. Ion²⁷ se găsea cu Divizia 20 Infanterie (Târgu Mureș) în *Poarta Someșului*, la început cu misiunea de a acoperi frontiera de nord (Tisa) și nord-vest a țării (defileul Someșului), apoi așezat cu fața la vest, pentru a organiza apărarea din *Poarta Someșului*, sprijinit pe munții Bâcului și ai Gutinului²⁸. Evenimentul se petrecea în zilele când Cehoslovacia fusese invadată de germani și unguri. Acolo, pe zona de operații, lucrările de fortificație au fost ocupate de trupele mobilizate în 1939, care au continuat organizarea terenului. În 1939, împlinindu-se 50 de ani de la moartea lui Eminescu, generalul a hotărât, ca în amintirea lui și în fața centrului de rezistență, pe care-l pregătea, să ridice un **monument viu**, scriind literele numelui **Eminescu cu 10.000 de brazii**²⁹. Concomitent cu execuția lucrării se făceau și pregătiri pentru momentul inaugural. Când pregătirile au fost terminate, scria generalul Georgescu P. Ion, a adunat oamenii companiei centrului de rezistență, pe care din aceea zi îi trecea de la facerea tranșelor pentru apărare la aceea a unei tranșee mai puternice, care „*este și rămâne cea mai strașnică fortificație ce puteam ridica acolo, și dincolo chiar de existența însăși a neamului amenințat atunci. Acolo, pe acel ieșind al culmii Gutinului, stând în repaus și privind cu toții Țara lui Dragoș, îndreptați îndeosebi cu fața spre Apus, am pus să se cânte pe versurile lui Eminescu și să se spună poezii. Poeziile făceau să clocotească și să răsune în noi mândria și dragostea de Neam și Țară, ori să ne trezească sentimentele țării din sufletele noastre*”³⁰. În esență, pe lângă mărturia de primă mână, despre acest monument viu închinat Luceafărului, generalul, în scrisoarea sa, cerea sprijin pentru a-și revedea *opera*, căci „**o parte din averea sa morală a îngropat-o odată cu brazii în pădurea Eminescu**” (subl. CM)³¹.

²⁷ A.M.R., *fond Direcția Superioară Politică a Armatei*, dos. 8736, f.169-172. Scrisoarea înregistrată la Direcția Secretariat a Ministerului Forțelor Armate sub numărul 101.165/20 iunie 1955. Generalul Georgescu Pion s-a născut la 25 decembrie 1883 în comuna Zănoaga, județul Romanți. A parcurs treptele ierarhiei militare de la gradul de sublocotenent-1906, la general de brigadă-1935. Ca profesor și comandant al Școlii Militare de Ofițeri de artilerie (1922-1928) a redactat ample cursuri, de artilerie și armament, foarte apreciate. Despre subiect vezi: dr. Aurel Pentelescu, Constantin Moșincat, *Pădurea Eminescu – centru de rezistență spirituală*, în revista *Unu*, 1993, nr. 51, Oradea.

²⁸ *Ibidem*, f. 170

²⁹ *Ibidem*, f. 171

³⁰ *Ibidem*

³¹ *Ibidem*, f. 172. În anul când generalul se interesa de *centrul său de rezistență* (1955), din el mai rămăsese câteva sute de brazii, o parte s-au uscat, nefiind în perioada horthystă îngrijiți, peste ei au crescut mesteceni, care au păstrat conturul, de aproape deslușindu-se foarte clar, iar de la 10 km după cum raporta maiorul Uba Traian, (trimis la fața locului pentru verificări, în 1955), se vedea

Ca bornă de hotar, din prea plinul de românism al Danielei Ciuta, la Carei tronează, din 2017, nemuritor Mihail Eminescu (!), șoptind, șoapte de amor..., doinind ... De la Nistru, p'ân la Tisa...

„De-aș avea...”: „De-aș avea și eu o floare/ Mândră, dulce, răpitoare/ Ca și florile din mai,/ Fiice dulce a unui plai,/ Plai rîzând cu iarba verde,/ Ce se leagănă, se pierde,/ Undoind încetișor,/ Șoptind șoapte de amor; // De-aș avea o florică/ Gingașă și tinerică,/ Ca și floarea crinului,/ Alb ca neaua sînului,/ Amalgam de-o roz-albie/ Și de una purpurie,/ Cântând vesel și ușor/ Șoptind șoapte de amor; // De-aș avea o porumbița/ Cu chip alb de copiliță,/ Copilița blândișoară/ Ca o zi de primăvară,/ Cătu-ți ține ziulița/ I-aș cânta doina, doinița,/ I-aș cânta-o-ncetișor,/ Șoptind șoapte de amor//”. (Mihail Eminescu, Prima poezie publicată de *Familia*).

Spicuind din presa bihoreană, m-am oprit pentru a aminti, două momente: Primul, spectacol **café-théâtre**, lectură, un eveniment inițiat și susținut de Stelian Vasilescu, petrecut în urmă că 50 de ani, în 1975: închinat aniversării a 125 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu. Piesă document în opt tablouri, de Stelian Vasilescu³². Bazată pe un bogat material bibliografic, piesa „*Eminescu la Viena*” reconstituie perioada de tinerețe petrecută la Viena (1869 – 1872), pentru studii de filozofie și drept. Suita de tablouri biografice creionează ani de mari lipsuri materiale, dar îmbogății de contactul poetului cu ideile filozofice și cultura europeană a epocii. Sunt momente ale „elanurilor tinerești” pline de poezie și patriotism, dar și întâlnirile memorabile ale lui Eminescu cu Ioan Slavici, Alexandru Ioan Cuza, Iacob Negruzzi, Veronica Micle.

Organizate anual de Direcția pentru Cultură Bihor, Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Oradea întâlnirile cu lirica eminesciană au creat emoție și multă bună dispoziție. O floare la bustul lui pusă, sau/ori o strofă oriunde spusă, fie și în gând, sunt omagii publice sau confidente. Sub conducerea lui Lucian Silaghi, în ultima vreme, la Oradea tradiția omagierii Lucefărului a continuat. Al doilea moment s-a consumat la Oradea în 2014 când evenimentele aniversare de zilele Eminescu „Trebuiau să poarte un nume...” cuprinzător, precum poetul nepereche, în cadrul cărora s-au recitat din lirica eminesciană sub

genericul: „La steaua”, recital susținut de actorul Eusebiu Ștefănescu și o seară de romane pe versurile lui Eminescu. Regizorul Radu Vaida, l-a va avut ca invitat pe actorul Eusebiu Ștefănescu, și pe fiul acestuia, flautistul Filarmonicii George Enescu din București, Ion Bogdan Ștefănescu într-un recital frumos și fastuos în dialog tatăl și fiul pe aceeași scenă împreună de Eminescu. La al treilea moment aniversar-omagial spectatorii au ascultat romane pe versurile: „*Somnoroase*

C. Moșincat, I. Platec, D. Iurcencu, Gh. Carțiș, D. Poinar, I. Țiplea – 14 octombrie 2017 -Carei

păsărele, O, rămâi, Sara pe deal, Dorință, Pe lângă plopul fără soț, Mai am un singur dor, Și dacă..., De ce nu-

înscrișul, numai când soarele lumina dealul. Din cuvânt lipseau literele “CU”. Întreaga istorisire a generalului în: Constantin Moșincat, *Sfânta datorie...*, p. 157-172

³² În *Vestul Românesc*, - seria II, 1995 - pe când făceam parte din Redacția ziarului, Stelian Vasilescu (în 1965 în redacția seriei a 5-a a Revistei „Familia”, reapărută la Oradea la centenar, cronicar al spectacolelor de teatru din țară, la consolidarea criticii de teatru contribuind semnificativ și prin creații proprii), ne delecta cu strofe recitate din Eminescu. Românul Stelian Vasilescu..., cel care a iubit atât de mult vocalele și consoanele și le-a adunat într-un buchet de cărți, cel care a iubit oamenii...actorii...teatrul...cel care îl adora pe Eminescu....cel care-l citea pe Lucian Blaga, Nichita Stănescu, Marin Sorescu... cel care vorbea atât de frumos de poeziile lui Adrian Păunescu și-l asculta cu atâta emoție pe Tudor Gheorghe.

(<http://reteaua-literara.ning.com/profiles/blogs/sa-ne-amintim-de-stelian>)

mi vii?, în interpretarea soliștilor bihoreni Voichița Mihoc, Luminița Tomuța, Cornelia Covaciu, Felicia Costin, Viorica Bradea, Simona Costin și Florian Chelu, acompaniați de o orchestră a aceluiași Ansamblu Crișana, sub conducerea lui Eduard Albina. Actorii Teatrului „Regina Maria” Eugen Țugulea, Alexandru Rusu, Șerban Borda, Ciprian Ciuciu, Anda Tămășanu și Angela Tanko au recitat, în duete, poezii de dragoste precum „Floare albastră”, „Lacul” și „Replici”³³.

Rugăciunea unui Dac.

Pe când nu era moarte, nimic nemuritor,
Nici simbul lumini de viață datelor,
Nu era azi, nici mâine, nici ieri, nici totdeauna,
Căci unul erau toate și totul era una,
Pe când pământul, cerul, vesdubul, lumea toată
Erau din rândul celor ce n'au fost niciodată,
Pe atunci erai Tu singur, încât mă'ntreb în sine-mi:
Au cine-i zeul, cărui plecăm a noastră iremi?

El singur zeu statut-a înainte de-a fi zeii
Și din norian de ape puteri au dat scântei,
El zeilor dă suflet și lumii ferice,
El este al omenimei vor de mântuire,
Sus inimile noastre, cântare aduceți-i,
El este moartea morții și învierea vieții!

³³ As fi dorit să fi relatat și despre manifestări la 150 de ani, dar la Oradea, primarul l-a acoperit pe Eminescu, librării l-au nesocotit așa că v fac trimitere la: <https://www.art-emis.ro/jurnalistica/a-innebunit-vitrina>

27

Și el mi dete ochii să văd lumina zilei
Și mima mi umplut-au cu farmecul milii,
În vultul de vânturi auzit-am a lui mers
Și'n glas, purtat de cântec, simțiiu duiosu-i vîers.
Și tot pe lâng'acestea cerșesc încă'm adaos:
Să'ngăduie intrarea mi în vecinicul repaos!

Să blasteme pe-or cine de mine-o are mila,
Să binecuvînteze pe cel ce mă împilă,
S'asulte orăcun ce ar vrea ca să mă rida,
Puteri să pue'n brațul, ce ar sta să mă ucida
Ș'acela între oameni deoină cel ăntăiu
Ce mi-ar răpi chiar piatra ce-oiu pune-o căpătăiu.

Gonit de toată lumea prin anii mei să trec
Pîn ce-oiu simți că ochii mi de lacrimi e sec,
Că'n orice om din lume mi duzman mi se naște,
C'ajung pe mine înșimii a un mă mai cunoaște,
Pe chinul și durerea simțirea mi a-mpietrit-o
Că pot să mi blastem mama, pe care am iubit-o.

AUREL PENTELESCU

APA DIN PUMN

- 101 POEME -

EDITGRAPH
Buzău, 2020

În Pădurea Eminescu Soției mele Aurelia

Aurel Pentelescu³⁴

În pădurea Eminescu
Sunt lumini, desigur, umbre,
Fulgerări de vise, șoapte,
Dulci poeni și gânduri sumbre

Nu-s de-a valma, răsturnate,
Toate câte-n om se-adună,
În pădurea Eminescu
Bate vânt este furtună.

E mai mândră între toate
Doine – tânguie pe-un plai,
În pădurea Eminescu
Vii să ceri și vii să dai.

Strașnic plâng sfinte izvoare,
Cunoscându-se -nțeleșul,
Și te naști când visul moare
În pădurea Eminescu

15 decembrie 1972

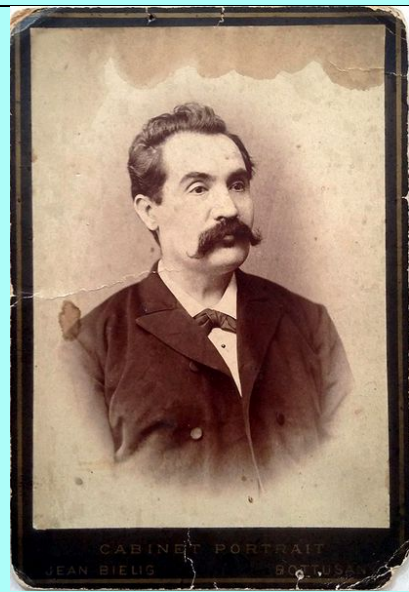
³⁴ Aurel Pentelescu, *Apa din pumn*, Editura Editgraph, Buzău, 2020

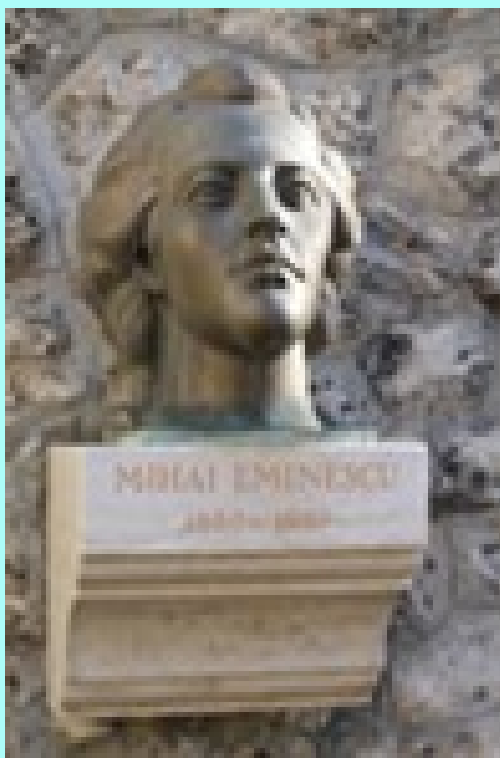
Monumentul de la Onești
Seit-ul demilked.com -locul 16 în lume cele mai frumoase monumente

1884

1887

Budapesta -1993

Carei -2017